

И ПАРАСТОС РАЗЛОГ ЗА МЕДИЈСКИ ЛИНЧ

Црквени парастос оцу и сину: Димитрију (+ 1945) и Владимиру (+ 2017) Љотићу у једном новосадском храму био је повод (још једном) жестоком нападу на нашу Цркву, овог пута на Епархију бачку и њено свештенство, као и на читаву СПЦ одреда. Да ли су, незапажено за многе међу нама, медији поново почели лов на хришћане и праву харангу против православних Срба и њихове Цркве? ... И да ли смо ми уопште нормални када то допуштамо, а не реагујемо?

Ретко када се дешава да нешто апсолутно НЕЉУ-ДСКО избије из неколико извора симултано. И то у сасвим различитим медијима истовремено, а са једнаком мржњом према нашој Српској Православној Цркви. Е, баш то се десило ових дана.

Формални разлог за овај медијски линч је био одржавање црквеног парастоса у једном новосадском храму оцу и сину: Димитрију (+ 1945) и Владимиру (+ 2017) Љотићу. А суштина је у још једном нападу на нашу Цркву, овог пута на Епархију бачку и њено свештенство, као и на читаву СПЦ одреда.

Објављени наслови гласе: „Скандал у Новом Саду“, „Служен парастос за фашисту Љотића“, „Помен Љотићу, бесрамни чин СПЦ“, „Помени фашистима – недопустиви“, „Помен Љотићу срамота за Србију“... а носиоци ових нескривено нападачких порука су скоро сви овдашњи медији (сајтови, телевизије и новине).

Иницијални промотори читаве ове пренадуване и бестидне приче су разбеснела руководства неколико домаћих социјалистичких, прокомунистичких, левих, глобалистичких, сепаратистичких... странака, којима је заједничка црта лака спремност за ничим изазвани отровни напад на целокупну нашу Цркву. А преносиоци и умножитељи те афере су најразличитији медији:

од оних режимских, преко „националних“, до либералних и екстремно опозиционих гласила. Укратко речено: ујединила се црна, црвена и жута интернационала у свом вечном нападу на Цркву и хришћански поглед на свет.

Ту сам Љотић, његов син и идеологија коју су заступали (сваки у свом времену) очигледно служе само као повод за још један у низу екстремистичких напада на нашу Цркву, али и оне људске и Божије законе који су неприкосновено трајали и поштовали се вековима у Србији и свим српским земљама.

ТАБУ ТЕМА И СВЕТИЊА: Поштовање према мртвима је увек била табу тема и светиња која се није доводила у питање (попут пријема пацијената у болницу и њихово лечење, без обзира на то ко су) и само су се комунисти непосредно после Другог светског рата усуђивали да овако бестидно и без трунке обзира прекрше тај неписани закон који су чак и Турци поштовали (о Немцима и другим нашим противницима и непријатељима да и не говорим). Једино су комунисти и усташе брисали са лица земље све српско и православно, без трунке поштовања и пијетета према мртвима. А данас је, изгледа, опет дошло време идеолошке мржње и правог терора према свим неистомишљеницима.

Парастос крштеном покојнику је нешто што припада, као право слободе вероисповести, СВИМ (у овом случају ПРАВОСЛАВНИМ) ВЕРНИЦИМА БЕЗ РАЗЛИКЕ. Јер, то је „чин помињања упокојених“, „молитва за покојне“. И нешто такво не би смело да буде спорно ни на који начин.

То што је Димитрије Љотић био један од 1300 каплара у Првом светском рату, што је био министар правде у краљевској влади и највећи противник свих корумпираних државних службеника његове епохе, што је написао програмски текст

„Ни фашизам ни нацизам“ (у коме отворено и директно критикује Хитлера, Мусолинија и Стаљина као „пагане и незнабошце, богоборце и христорборце, ОВАПЛОЋЕЊЕ АНТИХРИСТА И ПУН ИЗРАЗ САТАНИСТИЧКЕ МИСЛИ“), што је водио антикомунистички покрет у коме су чланови били неки од највиђенијих људи српске културе непосредно пре и после рата (осморица хиландарских монаха, историчар Цркве др Ђоко Слијепчевић, теолог др Димитрије Најдановић, први директор Балканолошког института др Ратко Парезанин, наш византолог и песник др Матеја Матејић, један од најуваженијих професора Академије Светог Владимира у Крествуду код Њујорка др Веселин Кесић, уважени колега светски познатих теолога Џона Мајендорфа и Александра Шмемана...), што је владика Николај Велимировић за њега написао да је „политичар са крстом“, називајући га једним од највећих и најморалнијих српских лидера у историји – све то за ову прилику није пресудно, ни најважније за напад о коме је реч.

Помени за Љотића и љотићевце (који су били познати као богомољци, изразито православни и црквени људи, са великим бројем свештеника и богослова у свом чланству и међу својим симпатизерима) одржавају се одувек и на најразличитијим местима српске духовне мапе, почевши од Хиландара, где су монаси из редова љотићеваца били носиоци обнове нашег светог манастира. Почевши од Митрофана Мишулића, писца незаборавне „Свете Русије“ (1988) – о коме нико други до Добрица Ћосић пише једно уистину дирљиво, вишенегонадахнуто посмртно слово („Мој преминули пријатељ, светогорски монах Митрофан Хиландарац био је човек дубоке вере у Бога и Српство, човек задивљујуће радне енергије и један од најзначајнијих православних просветитеља, можда и најзначајнији препородитељ Хиландара у овом веку“) – па до схимонаха Јована Радојичића, Агатона Јовановића, Симеона Андрића, Јустина Стекића... манастир Хиландар су дословно држали „љотићевци“ из Српског добровољачког корпуса, ратне антикомунистичке јединице која НИКАДА није дигла руку у нацистички поздрав (обавезан за све фашисте света тог и свих ранијих и каснијих времена), нити је иједан њен припадник отишао на Источни фронт са другим антикомунистичким (али, за разлику од њих, фашистичким) јединицама свих европских нација – осим Срба.

Али не желим овде да исписујем заиста безбројне аргументе за (и понеки против) ове давне ратничке и идеолошке групације – а познајем одлично и теорију и историју „Збора“ и свих њему припадајућих војних и политичких јединица. То није тема, бар не овом приликом. Много је актуелнија, важнија и духовно опаснија тема КОРИШЋЕЊА

СВАКЕ ПРИЛИКЕ ДА СЕ НАПАДНЕ НАША СВЕТА ЦРКВА, чак и са овако безумним аргументима – осуде свештеника што су одржали парастос (црквену службу) мртвим члановима породице Љотић?! И, још више – ОСУДЕ ЧИТАВЕ НАШЕ ЦРКВЕ ЗБОГ ТОГА?!!!

Ни Стојадиновићеве присталице „Конкордата“ уочи рата, ни многи међу комунистима за време и после ратних дешавања, нису овако безочно и неправедно нападали нашу Цркву. Подсетимо, саопштење једне од овдашњих партија, дословно пренесено у скоро свим постојећим овдашњим медијским гласилима, гласи: „... Осуђујемо неразумни потез СПЦ која је дала помен ратном злочинцу... Сматрамо да се Српска православна црква на овај начин придружила онима који, понижавањем жртава... желе да пониште... све оне који су свој живот дали за отаџбину.“ Дакле, не свештеник тај и тај у Вазнесенској цркви у Новом Саду већ – ЧИТАВА СРПСКА ПРАВОСЛАВНА ЦРКВА?!!! Тако се ово саопштење претворило у заједничку пропагандну мантру из које се извукао дериват који је, затим, почео да сече Цркву и наше свештенство на све могуће начине, а без иједног стварног аргумента.

Није Црква канонизовала ни одликовала поминутог оца и сина из породице Љотић (Димитријев син Владимир је преминуо 8. марта 2017. године, у 95. години живота, у изгнанству), па да сада то буде разлог расправљања и полемике, већ је само један једини свештеник, одговарајући на жељу породице, пријатеља и поштовалаца ове двојице православних Срба, обавио парастос у некој новосадској цркви. И то је, брже-боље, постао разлог за дивљачке, хистеричне, идеолошки мотивисане, отворено антихришћанске нападе на читаву нашу Цркву у целини?!!!

Да ли су, незапажено за многе међу нама, медији поново почели лов на хришћане и праву харангу против православних Срба и њихове Цркве (као у време почетка Титове диктатуре)?

Да ли је ово прилог новом доказу духовне и душевне болести фанатичних српских безбожника и богобораца, са све неразумним обнављањем једва завршеног крвавог грађанског рата од пре седам деценија?

И да ли смо ми уопште нормални када то допуштамо, а не реагујемо?

Драгослав Бокан

Извор: Печат бр. 470, 12. мај 2017, стр. 24 -25

РАЂАЊЕ ЕВРОПЕ СЛОБОДНИХ НАЦИЈА

У моменту док ово читате извесно је да ли је Марин Ле Пен постала председницом Француске. Ми то у овом трену не знамо, али верујемо да постоје разлози због којих треба да прочитате транскрипт њеног интервјуа британском БиБиСи-ју с краја про-шле године.

Рекли сте да је Трампова победа моменат који ће променити свет. Како она мења свет?

Марин Ле Пен: Јасно је да је Трампова победа додатни камен у градњи новог света ком је суђено да смени стари. Очигледно, мормао упоредити ову победу са одбацивањем Устава ЕУ од стране француског народа, наравно, са Брежит гласањем, али и са растом покрета оданих нацији, патриотских покрета у Европи. Сви избори су, у основи, референдуми против неспутане глобализације која нам је наметнута, која је наметнута људима и која је показала своја ограничења.

Много људи је рекло да победа Доналда Трампа чини победу Марин Ле Пен на председничким изборима у Француској много вероватнијом. Слажете ли се са њима?

Марин Ле Пен : Па, учинио је могућим оно што се пре тога сматрало немогућим. Тако да је то победа народа против елита. Уколико могу да повучем паралелу са Француском, он да, желела бих да и у Француској народ преврне сто, сто око којег елите одлучују шта треба да иде француском народу. То ће бити главно питање председничких избора. Председнички избори ће установити стварне изборе између цивилизација. Желимо ли мултикултурално друштво, пратећи моделе енглеског говорног по-дручја, где исламски фундаментализам напредује и видимо озилне религијске захтеве, или жели независну нацију у којој људи могу да контролишу своју судбину или прихватамо да будемо регион који управљају технократе Европске уније?

Да се вратим на културу и питам Вас о Националном фонту. Јер имате репутацију расистичке странке и Ваш отац је изјавио да је холокауст био инцидент и делић историје, како је рекао. Да ли сте се заиста променили као странка?

Марин Ле Пен : Слушајте, не могу да Вам дозволим да кажете нешто тако увредљиво. Оно што јесте, Национални фронт никад није био расистички. И волела бих да ми кажете тачно која реченица , који предлог Националног фронта је расистички предлог. Уколико не сматрате, као што знам да елите желе и чиниле су дуго времена, да су сви они који се противе процесу масовне

имиграције – расисти. С тим се не слажем. Не мислим да је расистички рећи: не можемо примити сву сиротињу света, не можемо водити бригу о стотинама хиљада људи који долазе овде, јер је наша првенствена обавеза да штитимо Французе и ојачамо солидарност међу Французима, нашим народом. Не видим шта је ту расистички. Немам расни поглед на свет, али видим да га многи имају, на пример када објашњавају председничке изборе у САД. Кажу да су бели против црних. Не верујем у то. Верујем да су то заборављени људи против оних који су их заборавили.

Али, та изјава о холокаусту као делићу историје је дубоко узнемирила и увредила многе Јевреје, на пример...

Марин Ле Пен : Знате шта, наравно, прошло је 30 година и стотинама пута сам објашњавала моје ставове о томе. Не слажем са мојим оцем у тој ствари. Рекла сам на најјаснији могући начин да то није био детаљ Другог светског рата, већ у ствари симбол Другог светског ата. Шта још да додам томе?

Постоје милиони и милиони муслимана који живе у Француској, вредно раде, поштују законе и чине све што могу да добро живе у Француској. Могу ли муслимани бити добри Французи и добродошли у Француској Марин Ле Пен?

Марин Ле Пен : Нећемо пожелети добродошлицу за још људи. Доста је, пуни смо! То није питање. Не судим о људима на основу њихове вероисповести, то ме не занима. Секулариста сам, то ми је врло важно. Верујем да је то део француског индентитета. Тако да судимо о Французима очигледно на основу тога поштују ли закон, француски Устав, али никад на основу њихове религије. За мене, уколико неки људи одбијуд а поштују француски Устав или се покуравају француским законима, нашим вредностима, начином живота, онда ћемо деловати спрам тога, не узимајући у обзир њихову религију ништа више но њихов пол или порекло.

Десничарске партије, желеле то или не, привлаче екстремисте. Национални фронт није се договорио са британским УКИП-ом, јер вође УКИП сматрају НФ превише тврдим на неким од тих питања...

Марин Ле Пен : Оппростите, али објективно, на темама имигације и ЕУ, нема власи разлике између оног што УКИП и НФ мисле, будимо ту поштени. Можда УКИП жели да предупреди демонизацију чије су жртве рекавши „ми смо добри момци, а НФ то није“ и то могу да ураде, али не осећам обавезу

да пратим такву стратегију јер ми се чини помало неозбиљном.

Срдачно сте поздравили Брежит, а иза мене је постер који каже „Прво Брежит, сад Француска“. Али, уколико не постанете председница, има ли или не шансе да Француска напусти ЕУ?

Марин Ле Пен : Оно чему се надам је да ће то питање бити постављено француском народу и да ће бити постављено и свим осталим Европљанима, јер апсолутно нема разлога да ЕУ настави да се креће на овако тоталитаран начин – у неком моменту се морамо зауставити и питати људе различитих европских земаља: „Да ли се и даље слажете са свим овим? Да ли се слажете са тиме што је ЕУ постала?“ Апсолутно сам убеђена да, када бисмо поставили на референдуму оваква питања, би елите поново биле изненађене!

Какву врсту односа би Ваша Француска имала са Британијом после Брежита?

Марин Ле Пен : Присталица сам мултиполарног света и верујем да свака земља има право да брани сопствене интересе. Зато имамо преговоре, ди-пломатију, да бисмо били способни да, рецимо, тр-гујемо и преговарамо прихватајући чињеницу да је свако позван да брани сопствене интересе, поготову виталне интересе. И данас постоји одређен број држава, нација које бране своје интересе и других којима то није дозвољено јер је ЕУ одлучила да то не могу да раде. Бриселски зид ће пасти као што је пао и берлински и ЕУ, у овом тлачитељском моделу, ће нестати. Родиће се Европа слободних нација и верујем да је то оно за чим данас многи Европљани чезну.

Видите ли зашто неки људи на ову нову Европу, *Европу слободних нација као што кажете, као да сви имају границе око себе, траже своју трговину и одбрамбене интересе и људи су забринути због тога. Кажу да је то повратак у Европу 30-их, а ствари тада нису баш најбоље ишле...*

Марин Ле Пен : Не видим уопште у чему је проблем, Европа о којој говорим је функционисала и пре; Европа „Ербаса“, Европа „Ариане“. Ербас и Ариана су били заједнички пројекти европских земаља и, објективно говорећи, били су велики успех. Оно што не функционише је када препишете исте лекове свима, иако је јасно, ако хоћете, различите земље не болују од исте болести или да сви носе исто одело које ће бити или премало или превелико свима, осим Немачкој која га је кројила.

Сад, постоји једна земља у Европи која форсира стару школу јаких националних интереса и то је Путинова Русија. У овом тренутку многи се плаше њиховог звецкања оружјем – употребом руске војске на Балтику и другде. И, ипак сте прилично пропутиновски расположени. Можете ли нам рећи зашто не треба да га се плашимо?

Марин Ле Пен : Нема разлога да будемо

уплашени и то из једноставног разлога: ми имамо, Француска и Русија, врло старо партнерство и историјске односе засноване на пријатељству. И, објективно, као што сте и сами рекли, Русија је европска земља и боље би нам било, ако желимо моћну Европу, да преговарамо са Русијом и имамо уговоре о сарадњи са Русијом, комерцијалне уговоре са Русијом. Апсо-лутно нема разлога да се системски окрећемо ка Сједињеним државама и зашто би искључивали Русију или чак водили хладни рат са њима. Понови-ћу, присталица сам мултиполарног света. Верујем да треба да тргујемо, разговарамо, преговарамо, имамо уравнотежене дипломатске односе са свим силама у свету и не видим валидан разлог да поново градимо, да тако кажем, овај зид између европских земаља и Русије, изузев можда да бисмо слепо слушали наређења Сједињених држава које једине имају интерес у овоме.

Али ипак, Русија у овом моменту интервенише врло агресивно – интервенисала је на америчким председничким изборима, интервенише у Италији, мноштво сајбер напада су направили Руси, *руске банке финансирају и Вашу странку. Зар Русија не покушава да дестабилизује Запад на опасан начин у овом тренутку?*

Марин Ле Пен : Знате шта, извињавам се што сам позајмила новац од руске банке; исто је тако могла бити из Гватемале или Шпаније. Срамота је да у Француској француске банке не желе да позајме новац Националном фонду, јер је то начин који су смислили како би угушиле демократију. Ако знате неку банку која би то урадила за нас, дајте ми детаље о њима и радо ћу отићи код њих. Али, ко дестабилизује данашњу Европу и њене суседе? Европска унија. У последње време су САД изузетно агресивне према Русији. Зашто? Јер је модел који Владимир Путин брани радикално другачији од Обаминог. Што се мене тиче, модел који брани Владимир Путин је модел разложног протекционизма који гледа инте-ресе своје земље, брани свој идентитет, је онај који ми се свиђа и, док, могу - бранићу такав модел за своју земљу.

Област у којој се слажете са Трампом је дубоки скептицизам око НАТО. А, ипак, за многе људе је НАТО западњачка одбрана од Русије. како ћемо бити безбеднији без НАТО?

Марин Ле Пен : Још једном, НАТО наставља да постоји иако је опасност због које је створен престала. Ово је амбивалентност данашњег постојања НАТО. Од кога нас тачно НАТО брани? Од војног напада из Русије? Рећи ћу само да то забавља. У ствари, НАТО је данас постао средство којим се осигурава да се земље које га чине потчињавају вољи САД. А то је, за некога ко је, као ја, одан начелима независности и суверености, то је нешто што, подвалчим још једном, смтрам

неподношљивим.

У новом свету национализма, колико још Европска унија има?

Марин Ле Пен: (смеје се) Надам се најмање мо-гуће. Морали сте приметити да сваки пут када је организован референдум, сваки пут када су избори, сваки пут када се дешава било шта што има везе са ЕУ, људи исказују своје неслагање и непријатељство према ЕУ. Колико дуго може трајати политички систем који није изабран и ради против

људи којима покушава да влада? У демократији, не би смео трајати дуже од два минута.

Дакле, Брегзит – Трамп – шта је следеће?

Марин Ле Пен : Избарни председник Француске Марин Ле Пен.

Ово је, дакле, револуција широм Европе.

Марин Ле Пен : Ово је глобална револуција.

Разговарао: Ендрју Мар

Превод за „Искру“: Д.С.

Аждар Куртов

ТУРСКА ИЗЛАЗИ ИЗ СФЕРЕ УТИЦАЈА ЗАПАДА И ЈАЧА У РЕГИОНУ

Данас је ЦИК (централна изборна комисија) Турске објавила о победи присталица промене уста-ава државе – од сада ће у тој републици бити уста-новљен **преседнички облик управљања**. За Турску овај референдум значи наставак реформи, које Ердоган спроводи последњих неколико година. Измене су повезане с тим, да он, мада не говори о томе отворено, реформише турски политички и друштвени систем, мењајући оне основе, које је својевремено изградио оснивач данашње Турске републике Ататурк. То се спроводи у многим правцима: Ердоган се труди да скрене са очигледног прозападног пута, који је био срж реформи Ататурка, који је изменио турску абецеду, укинуо султанат и знатно смањио улогу ислама у друштвено-поли-тичком животу Турске, ослонац турске државности постао је официрски војни корпус, а у спољној политици, након неколико година пошто је раскинуо своје «лукаво» пријатељство са Совјетским Савезом, Турска је била оријентисана ка Западној Европи. **Све то Ердоган постепено мења.**

Сада су војна лица одстрањена од власти, про-западни курс је замењен неоосманизмом, и то се може сматрати као покушај да се од Турске направи јака регионална држава, у којој би се нашло место и за наслеђе из прошлости у облику Ото-манске империје, и ислам се враћа у друштвено-политички живот, пошто је Ердоган представља умерену-исламистичку партију. Уједно са тим се поново рађа и султанат, који је био укинут као форма управљања, али на новој основи, у облику веома тврде преседничке ре-публике.

Нисам присталица оних који подржавају те

попу-листичке оптужбе, да се смисао Егдоганових ре-форми састоји у учвршћивању искључиво личне власти, да он ствара султанатски систем. Такве оптужбе обично су присутне у сличним ситуацијама, када у предизборној кампањи – у овом случају има се у виду кампања уочи одржавања референдума - предложене идеје једне странке опозиција се труди да дискредитује на најубедљивији начин. Са теоретске тачке гледишта нема ничег за осуду у преласку са парламентарне републике на преседничку. Парламентарна република — то није увек ефикасна форма управљања. Чак шта више, на Истоку та форма управљања се доста ретко појављује. А уколико погледамо политичку карту света, онда морамо приметити тенденцију да велике државе теже ка преседничкој форми управљања. И САД и Руска Федерација су преседничке републике, зато што великим удаљеним територијама, становништвом разних етничких група, доста је тешко управљати у облику парламентарне републике. **Ту је потребна чврста централизована власт.** У том правилу, на-равно, постоје изузетци, на пример Индија, али тај изузетак само потврђује правило.

Када се спроводе озбиљне реформе у политичкој сфери, настају оптужбе за неки покушај узурпације личне власти. Ако се сетимо историје, када је **Де Гол** реформисао политички систем Француске, занемарујући своје политичке противнике, њему су биле упућене сличне оптужбе – да ће имати власт коју није имао ниједан француски краљ. Исте те оптужбе, само уместо «краља» овде је «султан», сада се упућују Ердогану. У суштини, он је изнуђен да то ради, полазећи од своје логике реформатора. **Он је замислио неки скуп реформи, и да би те**

реформе биле успешне, њему је потребно да га нико не спречава у њиховом спровођењу. А за то му је потребна стварна потпуна власт, и он се труди да добије ту потпуна власт. Да, то није сасвим демократски, али на Истоку парламентарни облик се ретко среће, а много чешће је чврст систем власти и Ердоган се труди да створи чврст систем владавине у облику председничке републике.

То нипошто неће променити односе између Русије и Турске – нити на боље, нити на горе. Пошто област спољне политике није везана са тим што сада ради спровео Ердоган. Али у Европи, а посебно у Немачкој, одмах након тога су почеле приче о заустављању дијалога за придруживање Турске Ев-ропској Унији, што се може повезати управо са спроведеном реформом. Али то није једини разлог. Други разлог је тај, да Ердоган отворено прича како ће вратити смртну казну. Управо европљани захтевају од Турске да се сачува забрана смртне казне (исто тако, као што то захтевају од Руске Федерације, која својевремено није укинула смртну казну, већ је једноставно увела мораторијум на њено извршење). **А Ердоган сматра да је досадашеи курс, усмерен на придруживање Европској унији, претрпео пораз.**

Турску су током неколико деценија вукли за нос, тражили од ње да се придржава и спроводи те једне реформе, те друге, а то ипак је нимало није приближило циљу. Турску, као што досад нису хтели да виде у Европској унији, тако и сада неће.

Мислим да европљанима нису принципијале по-литичке реформе те републике, њима је важно да искористе резултате референдума као изговор да поново одбију Турску због потпуно других разлога. На крају крајева, унутар Европсе уније постоје разне државе, и неке од њих спроводе доста тврду политику према појединим аспектима појма, који се назива демократијом. И сама ЕУ, када је то њој потребно, обично гази демократске норме без икаквих негативних по њу последица. То је једноставно згодан начин да се притисне Турска, јер постоји одређена трговина интересима између ње и Европске уније. Та трговина се не тиче само питања, какав треба да буде облик управљања, колико питања миграције, трговине и сличног.

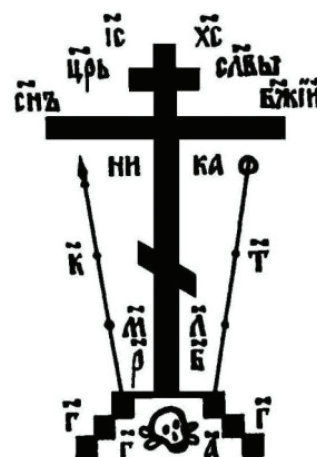
Уједно, сматрам, **да ће то ојачати утицај Турске у региону,** пошто, уколико власт буде централизована и уколико не буде функције премијера, то ће значити да ће се главна овлашћења вршиоца дужности спољне и унутрашње политике сконцентрисати на председника државе. И он ће

истовремено имати могућност да остане на челу политичке партије, те ће таква централизација му омогућити да ефикасније води спољну политику, али са тим циљевима, које је пред себе постави Ердоган. У складу са тим, таква политика може бити агресивнија, на неке притужбе опозиције може да се мање обазире, а имајући у виду личне особине Ердогана као амбициозног, чврстог политичара, мислим да ће се он потрудити да значајно ојача спољнополитички вектор ради по-стизања неких својих циљева.

На крају, још један значајан аспект – борба против тероризма. **Мислим да се ту ништа неће променити,** само ако се не уведи смртна казна, зато што један од основних разлога за неопходност увођења смртне казне је управо борба с тероризмом. А у ситуацији када Турску тресу озбиљни терористички акти, расте и број присталица примене смртне казне. Те мере ће се примењивати пре свега на оне, које у Турској сматрају терористима. А то могу бити и политички противници. На пример, Радничка Партија Курдиста-на тамо се сматра терористичком организацијом.

Турска је већ имала такву праксу, када су на пример, после војног преврата вешањем казнили једног од премијера. Борба против тероризма - један од слогана Ердогана, а друга ствар је то што треба појаснити кога он сматра терористом, а кога не. Па у целом низу случајева, та држава је, као што знамо, управо помагала терористичким организацијама помоћу којих је жељела да спроводи своје интересе у региону.

Историчар, политички аналитичар, главни уре-дник часописа «Проблеми националне стратегије» Аждар Куртов специјално за Накануне.RU

АНАЛИТИЧАРСКА МАФИЈА

Фонд „Светозар Милетић“ има седиште у Новом Саду. „Фонд Светозар Милетић, своју мисију пре све-га, види у демистификацији стварности и борби за очување националног идентитета. Својим читаоцима желимо да приближимо теме о култури, историји, важним друштвеним питањима од националног значаја, као и да сагледамо важна геополитичка кре-тања у савременом свету.“ Милош Кнежевић један је од њихових аутора...

Када је пре десетак година, у сврху рекламирања тадашње власти, настала повика о разним мафијама – царинској, друмској и тако даље – није се претпостављало да ће се и аналитичарска делатност једном показати у истом светлу. Али како нам је друштво одмакло путем регресије, појава није необична. Атмосфера је из године у годину загушљивија и утолико се мање можемо одупрети горким поређењима као што је оно између друштвено – политичког коментарисања и организованог криминала.

Мафија подразумева посебан тип криминалитета. Њега одређује неколико ставки: злочином се зарађује за живот, криминална активност је организована, постоје чврсте везе са државом. Е сад, ако се од „аналитичења“ баш не живи, свакако се добијају леви „хонорари“. Тачно је и то да се оно обавља координисано: једни експерти говоре за полуобразовану публику, други за ону која воли мудријашење, трећи су проевропски оријентисани, четврти заступају Русију. Па се по потреби врши комбиновање. А пошто је власт данас таква да на речима спроводи било коју политику, само ако јој то помаже у одржању, повезаност између „аналитичарског бизниса“ и државе је сасвим природна. Коментатори несметано продају своју покварену робу – искривљене, недомишљене идеје – док за узврат бају и чарају у корист државног врха. Сваки владин потез се приказује као исправан употребом аргумената који њеном шефу и министрима дају по девет живота и могућност да се стално дочекују на ноге.

Конечно, сам криминал се иделанотипски одређује као кршење универзалних вредности. Када се ствари сагледају у том кључу, видеће се да је аналитичарски утицај на масу огроман, али и поражавајући. Реч је о томе да тумачи друштвених збивања креирају слику стварности која се од стварности увелико разликује. Толико да разум и истина, као фундаменталне људске вредности, бивају доведени у питање.

Целој причи нарочиту боју даје улога друштвене науке. Њој се замера како нема практичну димензију. Међутим, чињеница да помаже у владавини над

силним светом, над масом умова, показује супротно. Управо на таквој употреби друштвеног знања заснива се бављење анализом. Примењивост научних резултата о којој се овде ради, обично је у служби парцијалних, себичних интереса. Али то коментаторима не смета јер за другим сврхама ни не иду.

Наиме, једна од основних функција социологије је изградња друштвено – интегративне мисли. Потреба за њом долази отуда што се повезаност друштва у целину остварује, поред осталог, и путем идеја. Усвајање истих оријентација људима омогућава да се споразумеју. Али и да свој заједнички живот уреде према неком плану. Непосредан садржај ове мисли су ставови о природи човека, социјалних веза и историје. Затим је ту објашњење унутрашњих односа (оних између класа, етничких група, професија и сл.) као и односа које дата заједница има са другим колективитетима, сличним или различитим, пријатељским или непријатељским. На крају долази интерпретација прошлости, садашњости и будућности конкретног друштва[1].

Велика разлика између аналитичара и стручњака за друштвено интегративну – мисао (црквеног ауторитета, партијског идеолога) је у томе што се за овог другог тачно зна шта ради. Он суштински не крије да се бави пословима оправдања и организовања. Док аналитичар, таква се представа жели створити, ништа не нормира, не говори шта и како треба, већ само тобоже објективно, независно од личног и групног интереса, сагледава и коментарише стање. Али оно што он заправо чини јесте да у специфичној, духовној области испреда везивно ткиво за један друштвени систем. Који се у реалном животу испоставља као кавез са гвозденим шипкама. Висина плате и услови рада, олигархијски монопол на одлучивање, лош образовни систем – све то не ваља. Али се не мења. Јер га нико у јавности озбиљно не критикује нити помиње боља решења.

Могућност да се наизглед непристрасно анализом све легитимизује, па и лаж и насиље, условљена је карактером друштва као особеног реалитета. И његовим добрим познавањем. Аналитичар није тек човек са улице, него је веома упућен у предмет. Ако прави лупинге и друге акробације, то је зато што је овладао вештином летења.

На примеру три теорије о радној организацији и факторима подизања продуктивности (тејлоризам, „људски односи“, структурална доктрина), може се видети колико је знање о друштву слојевито. Мада пуно важење имају тек као делови исте целине, све су ове теорије и понаособ истините. Која ће од њих бити

актуелизована, то зависи од интереса различитих актера укључених у испитивану ситуацију. Такође и од историјског тренутка у коме ће једно мишљење имати више или мање шансе да буде усвојено. А важно је и опредељење у смислу тога да ли ће се већи значај придати човеку као ствараоцу друштва или друштву као нечему што је у односу појединца дато, спољашње и готово. У природним наукама је другачије. Природа нити је људско дело нити води бригу о томе како је људи процењују. Стога је њено истраживање мање компликовано[2].

Упрошћавањем и свођењем на једну равну прелако се долази се до тражених објашњења. Неки политичари се тако ослобађају од одговорности. Други се њоме оптерећују, већ према томе ко је наручилац анализе а ко је виђен да трпи њене последице. Међутим, размрсити конце којима су сплетене друштвене појаве не значи бавити се голом редукцијом. Уместо тога потребно је дати што је могуће јаснији али развијен и заокружен приказ утврђених веза. Одавно се зна да је истина у целини. Ако желимо бити поштени, тога ћемо се држати и у случају дневнополитичког коментарисања.

Аналитичар способност прибављања или одрицања легитимитета, видели смо, темељи пре свега на садржајима науке – историје, социологије, политикологије – али му је од велике помоћи и када поседује једну врсту револверашког менталитета. Такав човек онда зна да се пером и говором могу „чуда чинити“ а истовремено не преза од прилике да своју реч изнајми.

Ради илустрације вреди се присетити неколико портрета које је дао новинар и публициста Славољуб Ђукић, а међу којима је можда најинтересантнији онај Милорада Вучелића. Цењени интелектуалац, способан и нападно предузимљив, он се кретао се од сарадње са дисидентима из Француске 7 до пријатељства са богаташом елитом сумњиве прошлости. На почетку каријере био је радикални критичар тоталитарних идеологија, слободарска узданица и писац смелих текстова, да би у време његовог директоровања била извршена највећа послератна чистка на РТС-у и да би га српски ПЕН клуб искључио из чланства са образложењем да је прекршио међународну повељу. Непоуздан, са свима добар и никоме веран, крај деведесетих дочекао је са капиталом који га је сврставао у ратне богаташе[3].

Ово је биографија достојна филма, а и мемоари би сигурно открили читаве склопове разлога за успостављање и развргавање политичких пријатељстава. Не треба занемарити ни то да постоје различити нивои моралности. О појавама са једног није упутно судити према аршинима са другог. Хоће се рећи да заузимање пословног става и спремност да се тргује властитим интегритетом нису увек највећи проблем. У одређеним условима и цинизам је за поштовање.

Лично и друштвено гледано кобније је ако се у извитопереној употреби својих потенцијала нађе задовољство и ако се она усвоји као прихватљив оквир идентитета. Тада стручњак и интелектуалац нестаје, а на сцени се појављује сурови егзекутор – углађени и хладнокрвни смицатељ слободне мисли. Јавност га се не може лако решити, будући да су му „задаци“ које обавља постали друга природа и смисао трајања.

Иако одметнички манири плаћеног филозофа могу на моменте изгледати романтично, крајњи биланс је у ствари суморан. Ликови за које се каже да у сваком телевизијском студију имају по један сако и који око гледалаца јашу у бескрајном, сивом каруселу тешко да су вредни дивљења. Уместо указивања на рационалне друштвене могућности и утопијске изворе енергије, они над народом спроводе „суви зулум“, сваког му дана још по мало спутавајући душу.

То је слично као и са правом мафијом. Тони Сопрано је само у уметничкој фикцији делом позитиван лик. Мимо тога је ништа друго него пошаст од које боли глава. Често и у физичком смислу.

Литература:

[1] Милош Марјановић, Слободанка Марков, Основи социологије, Природно – математички факултет Нови Сад, Нови Сад, 1995. стр. 70 – 72.

[2] Руди Супек, Занат социолога, Школска књига, Загреб, 1983. стр. 32 – 64.

[3] Славољуб Ђукић, Између славе и анатеме – политичка биографија Слободана Милошевића, Филип Вишњић, Београд, 1994. стр. 249 – 250., Славољуб Ђукић, Крај српске бајке, К.В.С., Београд, 1995. стр. 70 – 72. Ништа мање узбудљиво није ни Ђукићево казивање о томе како је Драган Хаџи Антић од симпатичног Струје, Струкија, постао најмоћнији уредник у Србији. Као ни оно по коме је Слободан Милошевић свом првом директору телевизије, Душану Митевићу, поклатио колт од белог челика са шест метака. Обе ове приче могу се пронаћи у наведеним књигама.

<http://www.fondsvetozarmiletic.rs/>

BIOETIČKA I IDEOLOŠKA POZADINA "RODNE TEORIJE"

Članak je objavljen u časopisu "Obnovljeni život", naučnom časopisu za filozofiju i religijske znanosti Filozofsko-teološkog instituta Družbe Isusove u Zagrebu

Kritičko promišljanje »rodne teorije«

Rodna teorija razvila je potpuno novu paradigmu poimanja čovjeka, njegove društvene uloge i spolnosti, kao preduvjet emancipacije žena i »konstruiranih rodova« u društvu, što samo po sebi ne bi bilo sporno da u svoje središte nije stavila ljudsku spolnost, za čije ispravno razumijevanje ipak treba nešto više od teorema. Zadržavanje samo na razini teoretiziranja, bez empirijskoga pokrića određenih hipoteza znanstvenih disciplina relevantnih za ljudsku spolnost, rodna teorija ostaje na području hipotetičkoga konstrukta. Jesu li održivi i koliko vrijede argumenti koji dolaze od rodnih teoretičara?

(Ne)utemeljenost rodne teorije u empirijskoj znanosti

Rodna teorija svoje polazište ima u tezi da spol, kao biološka odrednica, nema nikakav utjecaj na rod, koji je isključivo društvena konstrukcija, pa je zato rod varijabilan, nestalan i fluidan, baš kao i samo društvo.

Odnosno, rod je potpuno neovisan o spolu, iako se doduše u patrijarhalnome društvu još uvijek djeca odgajaju tako da usvoje shvaćanje roda koji bi bio u suglasju s biološki određenim spolom. Hipotetski gledano, to se može činiti zanimljivim, ali kada se osim teorema uključi empirijska znanost, teorija poprima karakter ideologije.

Teško da itko može osporiti činjenicu da društvo ima utjecaj na čovjeka, na (ne)ravnopravnost spolova, na ljudsko poimanje spolnosti i društvenih uloga, koje na sebe preuzimaju muškarac i žena u određenim povijesnim i društvenim okolnostima. Međutim, to ne znači niti dokazuje, da muškarac odnosno žena postaju muškarci i žene samo zato što im to nameće patrijarhalno društvo kroz neprekidno ponavljanje konvencija, kako to tvrdi Judith Butler.

Naprotiv, čovjek je već pri samome začeću biološki određen kao muško ili žensko te kao takav u sebi nosi određene biološki specifične značajke, kao što je prirodni heteroseksualni nagon koji se zatim kroz društvene norme i socijalizaciju može učvrstiti ili pak oslabiti. To pak ne isključuje mogućnost prenatalnih anomalija, kao što je to u hermafrodita ili postnatalnih devijacija kao što je homoseksualnost i sl. Tu se jamačno govori o psihofizički zdravome novorođenčetu i njegovu kasnijem psihofizičkom razvoju.

Tradicionalne studije koje se bave spolnim odnosno rodnom razlikama obično se koncentriraju na verbalne i spacijalne sposobnosti. Međutim, Simon Baron – Cohen ističe da je za razumijevanje spolnih odnosno ro-

dnih razlika važna dimenzija tzv. empatiziranja i sistematiziranja.

Muški je mozak psihometrički tako definiran da je sposobnost sistematiziranja razvijenija od sposobnosti empatiziranja, dok je ženski mozak definiran kao suprotni kognitivni profil. Empatiziranje Baron–Cohen objašnjava kao sposobnost identificiranja tuđih emocija i misli, dok je sistematiziranje sposobnost usredotočavanja na detalje ili parametre sustava i promatranje njihova variranja.

Tako muško dojenče od tek jedne godine starosti radije gleda video s automobilima koji prolaze, nego film u kojemu se prikazuju ljudska lica. Ženska dojenčad pokazuje obrnute preferencije. Rodni teoretičari vjerojatno će reći da je patrijarhalna socijalizacija prouzročila te razlike. Međutim, iako socijalizacija može utjecati na rodni identitet, ona nije odlučujući čimbenik.

Dokazano je da već u dojenčadi od jednoga dana starosti dječaci gledaju dulje u mehaničke pokretne igračke — sistem s mogućim predviđanjem zakonitosti kretanja — nego u ljudskolice, koje je teško sistematizirati, a djevojčice obrnuto. Svakako da se određene sposobnosti mogu putem socijalizacije pospješiti ili unazaditi, ali isključiti biološku determiniranost daleko je od nepristrane znanstvenosti. Očni kontakt npr. dojenčeta od jedne godine obrnuto je razmjernan u odnosu na razinu prenatalnoga testosterona.

Poznato je da dječaci imaju više testosterona od djevojčica. Od rođenja djevojčice dulje promatraju lica, pogotovo ljudske oči, dok dječaci više gledaju u neanimirane objekte. Postoji značajna korelacija između razine fetalnoga testosterona i ponašanja u igri između dječaka i djevojčica. Mjerenjem testosterona u prenatalnome okruženju bez sumnje je dokazana njegova značajna uloga u različitome ponašanju muškog i ženskog spola tj. roda.

Richard Lipa napravio je studiju na iznimno velikome uzorku u kojoj je istražio spolne tj. rodne razlike, posebice spolni nagon, društvenu spolnost i visinu kao značajke biološke spolne uvjetovanosti odraslih muškaraca i žena. Podatke je prikupio iz 53 zemlje različitih dijelova svijeta na uzorku od 200.000 ispitanika. Svi parametri pokazali su konzistentne razlike među spolovima tj. rodovima u svim 53–ma zemljama.

Rezultati nužno upućuju na zaključak da, iako je neosporan utjecaj različitih kultura i društava na ponašanje muškaraca i žena, biološke odrednice ipak igraju presudnu ulogu u različitosti muškoga i ženskoga spola tj. roda. Prevladavajuća je postavka među rodnom teoretičarima da razlika između muškaraca i žena nije ništa drugo do jedna kolektivna i tiranska fikcija. Stvarne biološke i psihološke razlike za njih su

fiktivne, osim onih koje se stvaraju kroz diskurs. Ljudi se razlikuju od životinja po tome što imaju dar govora, a govor omogućava diskurs, kroz koji se onda konstruira društvena stvarnost, pa tako i rod.

No može li jedna tako pojednostavljena teorija objasniti konzistentne razlike između muškoga i ženskoga spola tj. roda u cijelome svijetu? Da su kulturnološki i sociološki utjecaji jedine odrednice roda, kako to tvrde rodni teoretičari, ne bi bilo moguće doći do ovakvih empirijskih rezultata koji konzistentno pokazuju razliku u ponašanju između muškog i ženskog spola tj. roda u potpuno različitim okruženjima, običajima i stratifikacijama.

»Rodna teorija« i spolna orijentacija

Rodna teorija i spolna orijentacija usko su povezane. Ako rod kao nova kategorija nije ovisan o spolu i ako je on društvena konstrukcija, a ne biološka odrednica, onda iz toga slijedi da je svaka seksualna orijentacija (istospolna, biseksualna, transeksualna itd.) kao odraz socijalizacije potpuno ravnopravna s heteroseksualnom orijentacijom. Kao što se kod roda govori o kontinuumu, tako se kod seksualne orijentacije govori o multidimenzionalnoj varijabilnosti. Dakle, može se reći da rodna teorija uglavnom počiva na premisi da je homoseksualnost sasvim normalna pojava, baš kao i heteroseksualnost.

Spomenuta razmišljanja na prvi se pogled mogu učiniti logičnima i znanstveno utemeljenima, međutim, uz malo ozbiljniju analizu, zamjećuje se kako su ona više subjektivne i emotivne prirode, negoli odraz rezultata objektivnoga znanstvenog istraživanja. S obzirom na to da ne postoji znanstvena studija koja bi potkrijepila tvrdnje o urođenoj homoseksualnosti, često se poziva na odluku Američkoga psihijatrijskog društva koje je 1973. godine uklonilo homoseksualnost s popisa duševnih bolesti.

Za Američkim psihijatrijskim društvom pavela se i Svjetska zdravstvena organizacija te je 1990. godine uklonila homoseksualnost s popisa duševnih bolesti, a umjesto toga uvela »egodistoničku seksualnu orijentaciju« (šifra: F66.1, ICD-10 v. 2010.), od čega pate oni koji su svjesni svoje seksualne orijentacije, ali je žele promijeniti. Odnosno, ako homoseksualac ne želi promijeniti svoju seksualnu orijentaciju, smatra se zdravim, a ako želi, smatra se bolesnim.

Ako bi se gornja »logika« primijenila i na ostale duševne bolesti, bolesni bi bili samo oni koji su svjesni svoje bolesti.

Tako bi se primjerice osoba koja pati od shizofrenije smatrala potpuno zdravom ako vjeruje da je njezino stanje normalno. Odluka Američkoga psihijatrijskog društva, Svjetske zdravstvene organizacije i sličnih organizacija ili pojedinaca koji tvrde da homoseksualnost nije bolest, iako dolazi od znanstvenika, nipošto se ne temelji na znanosti.

Stajalište tih psihijatarata ili psihologa, da će se homoseksualci lakše uklopiti u društveni život ako se homoseksualnost ne tretira kao bolest, nije znanstveno,

već političko, ideološko stajalište.

Da bi mogli skinuti homoseksualnost s popisa duševnih bolesti, morali su donijeti i nove kriterije, naime, da stanje koje bi se smatralo bolešću mora: a) redovito uzrokovati poteškoće; b) smetati društvenoj učinkovitosti. Na temelju toga ustvrdili su da homoseksualci imaju stabilan i učinkovit život te da zbog toga ne udovoljavaju kriterijima prema kojima bi se homoseksualnost svrstala u duševne bolesti. Spomenuti zaključak znanstveno je neodrživ iz sljedećih razloga:

- homoseksualci u odnosu na heteroseksualce pate u znatno većem broju od psihopatoloških poremećaja kao što su depresija, nesanica, napadi panike, problemi s pamćenjem ili koncentracijom, suicidalne misli, neuroze, psihoze i sl. i smetnji pri postizanju društvene učinkovitosti, što dokazuju brojne studije.

- ako bi se isti kriteriji primijenili i na druge duševne bolesti, onda bi iz popisa bolesti trebalo ukloniti i voajerizam, egzibicionizam, fetišizam, seksualni sadizam i mazohizam, pedofiliju, nekrofiliju i sl.

S obzirom na to da su ti kriteriji primijenjeni samo na homoseksualnost, a ne i na ostale duševne bolesti, očito je da se radi o političkoj (ideološkoj), a ne znanstvenoj odluci.

Zaključak

U biti »rodna teorija« slijedi ideju (ideologiju) stvaranja besklasnoga društva, koje je oslobođeno temeljne klase — »klase spola«.

Upravo se stoga čini da se anticipacija rodne teorije pokazala u marksizmu. Naime, Marxova besklasna utopija također je bila utemeljena na ideji o novoj jednakosti koja je moguća jedino u odnosu »čovjek-čovjek«, gdje je važno napomenuti da je čovjek shvaćen u kontekstu materijalizma i kao takav je zapravo uvjetovan povijesnim modelima i shvaćanjima društva i odnosa u društvu te ne posjeduje ništa naravno zadano.

»Rodnu utopiju« moguće je ostvariti ako je rod neovisan o spolu, što je i temeljno polazište rodne teorije. Na temelju postojećih rezultata znanstvenih istraživanja očito je kako »rodna teorija« nema utemeljenje u empirijskoj znanosti, nego se bavi pronalaskom rješenja za društvenu stratifikaciju, diskriminaciju i nejednakosti koje su prisutne u društvima.

Prema tome, »rodna teorija« treba biti shvaćena radije kao utopijski nastavak marksističkih ideja koje su imale sličan cilj: nadići čovjekovu biološku datost kako bi umjetno stvorile društvo jednakih i ravnopravnih. Bioetički gledano, »rodna teorija« sadrži istu antropološku pogrešku kao i marksizam, zato što oduzima posebnost i individualnost obim rodovima. Ova se teorija može shvatiti i kao revoluciju feministkinja i LGBT zajednica s ciljem otklanjanja nejednakosti i neravnopravnosti u društvu, čime se zapravo stvara nepravda koja proizlazi iz izjednačavanja nečega što nije jednako.

НЕСАГЛЕДИВЕ ПОСЛЕДИЦЕ ПРОДУЖЕЊА ЖИВОТНОГ ВЕКА

2050. године у свету ће живети две милијарде људи старијих од 60 година, од којих 400 милиона у тзв. четвртом животном добу преко 80 година. Међу њима од Алцхајмерове болести, најгорег облика деменције, боловаће 100 милиона људи за чије ће збрињавање годишње бити потребно најмање 50 бруто друштвених производа Србије или читав БДП Велике Британије од близу 2.500 милијарди долара.

Просечно трајање људског живота почетком 20. века износило је 45, а данас је око 80 година. Живимо дуже него икада па и Светска здравствена организација, у саопштењима о продужењу очекиваног животног века, од недавно користи придев „драматично“. Чак и у земљама у којима се живи најдуже, као што су Јапан, Аустралија и Швајцарска, животни век се у последње две деценије продужио за још по неку годину. Очигледно људски род још није достигао природни лимит дужине живота, а према прогнозама просечна старост мушкараца ће 2060. износити 84,5, а жена 89 година.

Међутим, друштвено-економски развој и „еволуција“ нису успели да нас припреме за живот после шездесете, а посебно у тзв. четвртом добу, како савремена наука назива период у ком се налазе људи старији од 85 година. Продужење животног века и последице до којих би дошло ако се планета препуни старима доноси бројне економске, научне, моралне, па и филозофске дилеме. Како ће, на пример, изгледати сервисирање пензија 2050. када број људи старијих од 60 година порасте на две милијарде (међу њима 400 милиона старијих од 80 година), премашујући број деце млађе од 14 година? Хоће ли се пензионери наћи у ситуацији коју је хрватски филозоф Срећко Хорват, цитирајући једног старијег господина, описао речима: „Ја можда не знам шта је интернет, али ви нећете знати шта је пензија.“

Како ће здравствени фондови опслуживати оболеле од Алцхајмерове болести, најгорег облика деменције који ће, према тврдњи истраживача Универзитета Џонс Хопкинс у САД, попримити размере глобалне пандемије? Ако једна Швајцарска, са бруто друштвеним производом по становнику од преко 80.000 долара, већ данас на оболеле од ове болести троши око 6,3 милијарде франака годишње, колики ће бити тај трошак 2050. када ће, како се процењује, број оболелих од Алцхајмера у свету нарасти на 100 милиона? Ако би све земље за ову болест издвајале по „швајцарском“ моделу, у просеку 1,5 до 2 одсто БДП-а, лечење и збрињавање оболелих од Алцхајмера 2050. би светску економију коштало као 50 бруто друштвених производа Србије или читав

БДП Велике Британије који је у 2013, према подацима Светске банке, износио близу 2.500 милијарди долара. Да ли је то изводљиво?

Економисти тврде да није. Тако нобеловац Пол Кругман убрзано старење становништва пореди са стањем карактеристичним за државе у ратном стању, додајући да је овако драматична ситуација у директној корелацији са тренутним економским проблемима са којима се суочавају и најразвијеније земље. За разлику од осталих научника, економисти тврде да је актуелније питање да ли, а не како продужити животни век. Појединци чак сматрају да једна од последица радикалног повећања животног века може бити стварање геронтократије – остареле богате елите која поседује сву моћ и положаје у политици, финансијама и науци, а што би могло довести до стагнације друштва и маргинализовања млађих генерација. Но, чак и да је тако, то никако не значи да искуство и мудрост људи у трећем и четвртом животном добу не завређују пажњу и поштовање. Под условом да их не задеси кошмар деменције.

Алцхајмер

Када је немачки неуропатолог и психијатар Алоис Алцхајмер описао први случај болести, која данас носи његово име, вероватно није ни слутио да ће у 21. веку свака друга особа преко 85 година боловати од те тада ретке болести, те да ће Алцхајмер заузимати друго место на листи обољења од којих људи највише страхују, одмах иза малигних тумора. Како се структура становништва у развијеном делу света помера ка старијој популацији, 21. век ће засигурно бити век масовног заборављања, каже др Димитрије Крстић, студент генерације Биолошког факултета у Београду 2004. који је, као научни сарадник Института за токсикологију и фармакологију Универзитета у Цириху, учествовао у неколико истраживања о Алцхајмеру.

„Алцхајмерова болест је до пре 20-30 година представљала ретку болест, па је сходно томе све до недавно могла да се са сигурношћу дијагностикује само после смрти и дисекције можданог ткива. Развојем сензитивних психолошких тестова и мерењем нивоа токсичних протеина (А-бета пептида) у церебралној течности (ликвору), данас смо у могућности да предвидимо са 90 одсто сигурности да ли ће средовечна особа без видљивих симптома за 5-10 година оболети од Алцхајмерове болести или не. Међутим, колико је етички радити тест за болест за коју нема лека или терапије, а која се развија годинама, ако не и деценијама, пре него

што се појаве први симптоми, ствар је дебате у медицинским круговима“, каже Крстић.

Упоредо са муњевитим повећањем броја оболелих (на сваких десетак секунди један нови болесник или око 10.000 оболелих дневно) у свету се обавља више од 700 истраживања у којима научници покушавају да пронађу лек против Алцхајмерове болести. Неретко дешава се да код експерименталних мишева дође до охрабрујућег побољшања, али кад се пређе на људе по правилу помака нема. Колико се милиона долара или евра издваја за ова истраживања, није познато. Али зна се да је по великим финансијским средствима неопходним за збрињавање оболелих деменција једна од најзахтевнијих болести данашњице. У Истраживању о потребама за Дневним центром за дементне у Београду, рађеном у оквиру пројекта “Не заборавимо ми оне који заборављају”, аутори мр Надежда Сатарих и др Александра Милићевић-Калашић наводе да у САД трошкови лечења сваког болесника од Алцхајмера износе око 45.000 долара годишње (укупно 225 милијарди долара), а у Великој Британији око 54.500 фунти или 5,5 милијарди фунти годишње. Према проценама број оболелих у САД ће са садашњих пет до 2050. нарасти на 16 милиона, док ће се трошкови њиховог збрињавања приближити цифри од хиљаду милијарди долара.

У Србији, по просечној старости становника једној од најстаријих земаља Европе и света (по попису из 2011. старијих од 65 година има 1.250.316, а међу њима је 6-10 одсто дементних), у 2008. за лечење ове болести држава је издвојила целих 3.680 евра. Аутори истраживања о потребама за Дневним центром за дементне у Београду наводе да ће се по неким предвиђањима издвајања развијених земаља за лечење и збрињавање оболелих од Алцхајмера до 2050. увећати на најмање 6,9, а највише 10 одсто БДП-а. Али хоће ли држава хтети да издваја толика средства, велико је питање.

„Већ сада Америка је деменције изузела из система менталног здравља, али је професионална јавност указала да је то грешка. И у Великој Британији су покушали да психогеријатрију расформирају и да се старије особе ‘лече’ са осталима, али су захваљујући чланку у Тајмсу одбрањени и пацијенти и професија. Иако се у данашњем систему вредности све се мери кроз потрошњу, новац није једини фактор који може да одређује о људском животу без обзира шта ми о њему мислили. Шта ми о свему томе знамо? Врло мало. Ту је простор за оптимизам јер имамо још много тога да сазнамо о овим болестима“, каже др Александра Милићевић-Калашић, неуропсихијатар из Градског завода за геронтологију и палијативно збрињавање.

Не лече, а зарађују

Извесно је да чак и најбогатије земље, попут САД и Велике Британије, неће моћи да се изборе

са пандемијом Алцхајмера и да ће, на разне начине, покушати да избегну или умање вртоглави раст трошкова за лечење ове болести. Отуда би проналазак ефикасног лека за Алцхајмер за светску економију дугорочно представљао једну од најпрофитабилнијих инвестиција. Наду да је тако нешто могуће почетком ове године подгрејали су научници са Стенфорд универзитета који тврде да је пут до лека једноставно подизање имуног система. Они су открили да нервне ћелије одумиру због тога што друге ћелије, зване “микроглија”, задужене за чишћење мозга од вируса и бактерија, не ураде свој посао. Те ћелије функционишу добро у младости, али како године пролазе, протеин ЕП2 их спречава да обављају посао како треба. Блокирање овог протеина омогућује ћелијама “чистачима” да поново несметано обављају свој посао и уклоне лепљиве плакове који оштећују нервне ћелије код оболелих од Алцхајмера. Научници са Стенфорда успели су да оболелим мишевима поврате памћење блокирањем протеина ЕП2, па чак и да генетским инжињерингом направе мишеве који уопште немају поменути протеин па тако нису ни могли да развију било какав облик деменције.

„Треба знати да је Алцхајмер смртоносна болест и да пацијент умире за пет до 10 година од дана дијагнозе. Као генотоксиколог и неко ко се дуги низ година бави истраживањима Алцхајмера знам да је ова болест последица убрзаног старења. Али данас се процеси убрзаног старења прикривају лековима и наравно долази до повећања свих дегенеративних болести после 60 године живота. Како сам 20 година радио у фармацеутској индустрији знам да је зарада на Алцхајмеру велика без обзира на недостатак ефикасног лека. Ипак, мислим да тешкоће у проналажењу лека нису резултат неке завере, већ чињенице да су истраживачи усмерени на последице, а не на узрок болести. И зато толики број клиничких истраживања пропада. Лично сам оптимиста и верујем да ће лек бити пронађен јер ће за 35 година све технологије напредовати десет пута“, каже др Владан Бајић, научни саветник Лабораторије за радиобиологију и молекуларну генетику Института за нуклеарне науке „Винча“.

Али шта ће бити уколико се лек не пронађе? До краја овог века близу пола милијарде људи на планети, који ће до тада оболети од Алцхајмера, вегетираће на терету заједнице и својих породица. Како ће изгледати наша цивилизација ако неколико процената људи буде живело без емоција и могућности да обављају најбаналније радње по којима се разликујемо од животиња? Како ћемо правдати енормне трошкове њиховог збрињавања ако се генерације младих и оних најпродуктивнијих, припадника средње генерације, буду бориле за голу егзистенцију, са све мање мотива да учествују у продужетку људске врсте? Хоће ли се тиме отворити простор за постављање питање смисла људског

постојања, а посебно смисла продужетка животног века по сваку цену?

„Свако жели дуг живот. Али нико не жели да буде стар“, писао је аутор „Гуливерових путовања“, ирски књижевник Џонатан Свифт. Али која је сврха дугог живота ако бисмо, како тврде научници, после 120 година сви оболели од Алцхајмерове болести. Није ли смисленије тежити пре свега побољшању квалитета живота, да се релативно здраво и садржајно живи и са 70 и 80 година. Ко је тај што свесно и искрено жели да превали стотку, а да последњих двадесетак година проведе као биљка, непокретан у кревету, злостављајући оне до којих му је највише стало? И коначно, колико је уопште човек заслужио дуг живот ако се према другим живим бићима, биљкама, животињама и осталим људима, понаша са све мање емпатије, бахато доводећи у питање опстанак читаве планете?

Има ли смисла

Др Драгана Динић, социолог, научни сарадник Института за политичке студије, сматра да су проблеми старења код нас сложенији из много разлога: због дуготрајне економске кризе, нео-државности постојећег пензионог система и високе незапослености, политичких турбуленција, великих миграција, недостатка сервисних капацитета за старије и здравствених капацитета итд.

„Веома је ејџистички постављена теза да ће стари и дементни бити терет друштва и породице. То се исто може рећи и за следеће, параплегичаре дистрофичаре, оболеле од ретких болести, тешке наркомане, оболеле од рака, обогале у саобраћајним несрећама и ратовима и сл. Сви говоре о идеалном друштву у ком има места за све, о толеранцији и солидарности. Јесу ли то само фразе које смо морали да ратификујемо у бројним конвенцијама?! Да ли је алтернатива враћање лапота и афирмисање еутаназије, за оне који постану 'баласт' друштва“, пита се др Динић.

Она истиче да не треба заборавити да су код нас стари – пензионери већински део друштва са сигурним приходом од ког живе и други чланови њихових породица, да су старији по правилу власници земље, стамбених објеката, акција и

покретне имовине. Брига о старима је, каже наша саговорница, подручје где млађи имају шансу да се запосле (здравство, домови старих, сервисне услуге за помоћ старима...), па стога старију популацију можемо посматрати и као извор прихода и као развојну шансу.

„У Србији највећи терет збрињавања дементних подносе чланови породице, а удео државе је миноран. И тако ће задуго и остати“, каже др Динић и додаје: „Не заборавите, живот је мио, ма какав био! И у логору, затвору, болести, беда...“

Тешко да ова порука може утешити оне који негују оболеле од деменције, а који су, према Истраживању о потребама за Дневним центром за дементне у Београду, због стреса и пада имунитета два до три пута склонији депресији и знатно подложнији оболевању од низа других болести. У анкети за потребе овог истраживања, на питање како неговање оболелих утиче на њихов лични живот, неговатељи су најчешће одговарали: исцрпљујуће – физички, психички, финансијски; уништавајуће, неподношљиво, тужно, депресивно; стална обавеза без напретка; умор, занемаривање сопственог лечења, сна, дружења, потреба... Баш та чињеница да највећи терет збрињавања оболелих од Алцхајмера преузима породица, за др Владана Бајића је доказ да још има простора да се докучи смисао људског живљења. А др Александра Милићевић-Калашић каже: „Мање себичности и мало више разумевања према ближњима, једини је спас у годинама које су пред нама.“

Наши саговорници, очигледно, не остављају место за питање: сме ли се одустати, рећи „не могу више“. А питање је, ма колико грубо, људско. Било би лепо када би једини одговор био: Не! Али свет у коме живимо далеко је од идеалног, а таквим га чинимо ми – људи. Вечно разапети између добра и зла у себи, очишћени од многих врлина, све мање смо спремни да се истински, без остатка жртвујемо. Можда нас је зато, уместо сна о дугом животу, и стигла казна свеопштег заборава.

Бранислав Кривокапић

НОВОВИДЕЛО

НИШТА СМО БЕЗ СНАГЕ ДУХА!

ФЕСТ, БЕДА ЈЕДНОГ КОЛОНИЈАЛНОГ МОДЕЛА

Све што смо написали прошле године у ово време, на жалост, и даље стоји. Промењени су само наслови филмова, углавном недостојних. Са једва просечном селекцијом, срачунат да нас фасцинира бројем а не квалитетом, утеран у кавез баналне политичке и идеолошке коректности, у великој мери предат у руке комесара и трговаца, ФЕСТ нема културну будућност. Убрзано постаје тужни провинцијални шарафчић у систему вулгарног културног колонијализма. Држач за свећу у некрофилној вези Југослава и Југославије. Посебно је питање то што управа ФЕСТ-а крши Члан 10 Устава Србије, државе из чијег се буџета финансира, и што наставља да Србе у Србији вређа на националној основи.

Прошле године су то били непријатни знаци које смо очајнички желели да превидимо, ове године није остало никаквих дилема ни простора за релативизацију. ФЕСТ, деценијама важна манифестација на културолошкој мапи аутентичног Београда, убрзано тоне у сплачине политичке и идеолошке коректности. Преком пречицом постаје тужни провинцијални шарафчић у систему вулгарног културног колонијализма *made in USA*, бледа сенка самог себе.

Тешка срца, вођен осећањем старе дужности, исписујем ове редове. Припадам оном кругу Београђана који су се битно формирали на програму Кинотеке и ФЕСТ-а. Ако се додају неке важне лектире и мелодије, неки пресудни сусрети и путовања, поврх свега озбиљне иностране студије, онда су ту сви кључни вектори мог погледа на свет. Све што ћу овде изрећи о данашњем ФЕСТ-у, дакле, чиним као стари фестовац. Чиним у снажној жељи да се ФЕСТ сачува од ове „провале варварства по вертикали“ (Хамваш), за неке нове београдске и српске клинце који ускоро неће имати за шта да се ухвате у овом „јадном протекторату“, у овој „опустошеној културној колонији“.

БОГАТО ПРОДУЦИРАНА ПРАЗНИНА

Пресудна је, разуме се, селекција филмова. Из ње исходе скоро сви остали проблеми. Избор који су начинили уметнички директор Југослав Пантелић и селектор Младен Ђорђевић, благо речено, врло је споран. Велики број озбиљних филмских зналаца слаже се да су исти људи само годину дана раније направили неупоредиво пристојнији избор. Ове године, болно видљиво, више од половине филмова били су једва просечни. Једва. Клише и конфекција, рутински штанцерај американизоване филмске индустрије, као „романи за плажу“, у најбољем случају богато продуцирани плићак, маркетингом прикривена празнина и пропаганда, попут „Краљице пустиње“ Вернера Херцога, са Никол Кидман у главној

улози. Ако су постојала условљавања, финансијски и идеолошки притисци, онда је ФЕСТ-ов двојац дужан да то јавно каже. У супротном, Пантелић и Ђорђевић преузимају личну одговорност за штеточинско вођење фестивала. Долазе и под основану сумњу да су стипендирани за тако нешто, рецимо од Фондације центра или Чарлса Стјуарта Мота.

Било је на ФЕСТ-у, наравно, и врло солидних филмова (попут „Младости“ Паола Сорентина, „Убице“ Хсиао Хсиен Хоуа, „Приче над причама“ Матеа Гаронеа, „Три“ Павела Хвалејева...), али је њихов број недопустиво мали у односу на укупну масу од сто десет приказаних.

ИДЕОЛОШКИ КОМЕСАРИ И ПОКЛОЊЕЊЕ ТАМНОМ КУЛТУ

Још већи проблем представља наметнути идеолошки оквир, готово комесарски ригидан и агитпроповски баналан. Истина, то није болест само ФЕСТ-а него европског филма у целини, но ФЕСТ би, у духу своје и наше традиције, требало да нам отвара очи и буди свест о томе. Али не. Не сме се ни поткрасти уистину херојски или отаџбински филм. Филм који проблематизује колонијални статус Европе под американизмом. Ни говора о филму који би показао геополитичку позадину садашње управљане инвазије трећесветских маса на „стари континент“, тог можда завршног расног удара на белу Европу. (У Србији, којој је у том рату против Европе додељена посебно тешка улога, такав филм добио би и додатне слојеве значења.) Уз велику цензорску посвећеност, пролазе само филмови који тему „имигрантске кризе“ спуштају на лични ниво, где је она увек дирљива и разоружавајућа, и искључује питање права белих Европљана да заштите свој животни простор, своје градове, отаџбине и народе. А тек кад имате и једно и друго, и шири план и личне људске драме, можете стећи целовиту слику и прави став. Циљ оваквог пропагандног кодирања је јасан, а ФЕСТ се, намерно или не, срозава до бедног провинцијалног полигона те пропаганде. Чак и „Дипан“ Жака Одијара, осредњи прошлогодишњи кански победник, свој успех код „господара игре“ заснива на оваквом спиновању.

Хомосексуализам, поремећене хормоналне структуре, дезоријентисани и напукли идентитети, слом мушкости Европе претворен у „људско право“ и „уметнички концепт“ — један је од неизоставних елемената политичке коректности овогодишњег ФЕСТ-а, уз потпуно некритички и афирмативан однос, са интенцијом осуђивања и малтретирања већине „нормалаца“ (Роулинг). Од „Данкиње“ Тома Хупера до награђеног филма „Тужни час“ Ануће Буњаватане. „Пратећи однос једне изразито патријархалне средине према хомосексуалним мла-

дићима, редитељка на особен начин спаја проблематику геј заједнице са матрицама хорора, творећи тако префињено проширење у оквиру и тематског и жанровског проседеа", хвали ФЕЕСТ-ов и НИН-ов жири тајландску редитељку. Чак и стари композитор Фред, кога у Сорентиновом филму одлично игра Мајкл Кејн, мора да буде закићен „хомосексуалним експериментисањем у младости". Без тог поклоњења тамном култу извитоперености, макар и једва приметног, нема пролаза чак ни за Сорентина. А ФЕЕСТ Пантелића и Ђорђевића, изгледа с радощу и поистовећењем, ове године поклонили се до пода. Бенефити њима двојици ће уследити, та није бег циција, али би ФЕЕСТ могао да заврши на истим ниским гранама до којих је пао упропашћени НИН, нови ФЕЕСТ-ов сапутник.

НЕМА ЈУГОСЛАВИЈЕ, АЛИ ИМА ЈУГОСЛАВА

Све ово ружно воња, али, ако запушите нос, лако је читљиво. Уз извештај о наградама на овогодишњем ФЕЕСТ-у, на сајту последњег пристојног дневног листа у Србији, објављен је и овакав читалачки коментар: „ФЕЕСТ се срзео у спирине политичке коректности. Прошле године међу награђенима су доминирали муслимани, ове године Хрвати, догодине (да се кладимо) Албанци. Форсирање теме позитивног става према ‚избеглицама‘, третирање хомосексуализма као кључног питања неба и земље, понављање мантири владајућег колонијалног модела, очито харање дистрибутерских кућа у домену одлучивања, врло проблематична селекција филмова (скоро 80 одсто њих су само просечни), измештање програма у један тржни центар... Цео Београд је још пре ФЕЕСТ-а знао да ханума Карановић мора побрати награде. То су знакови крај пута банализације и пропадања ове веома важне БГ манифестације. Нема Југославије, али има Југослава. Зато је Југослав сам себи уручио толике награде. Деведесет одсто награђених није дошло да их прими. И председник жирија Павел Лунгин је отишао раније. Толико су сви испоштовали ФЕЕСТ. А није заслужио ни толико. Одговорност за ову бламажу, недостојну Београда, носе Пантелић, Ђорђевић и они који су их именовали."

Мислите ли да читалац (потписао се као Михаило Пантић) претерује?

Све је, на жалост, тачно.

Скоро све награде за иностране филмове примило је неколико овдашњих дистрибутера тих филмова. Шта то практично значи? Неке фирме су већ купиле права и припремиле те филмове за приказивање на српском тржишту. Многи од тих филмова ни по чему нису потребни ФЕЕСТ-у, напротив, али ФЕЕСТ је преко потребан њима. Ако у биоскопску дистрибуцију крену подупрти бомбастичном рекламом „Победник на овогодишњем ФЕЕСТ-у", оствариће знатно већи профит. Зато су на позорницу ФЕЕСТ-а завршне вечери по неколико пута излазили исти трговци, а ни једног награђеног иностраног аутора или глумца није било. (Користило би да неко опсежније проучи ко стоји иза тих три-четири дистрибутерске куће и о каквим

се спрегама ту ради.) И сам Југослав Пантелић је три пута истрчавао на бину да прими ФЕЕСТ-ове награде другима, јер није дошао нико да их преузме. Толика је то част. Кад се сит напримао туђег или ничијег, изађе Југослав и четврти пут, да и он неком нешто уручи. Трагикомичност је прерастала у мучнину.

Председник жирија Павел Лунгин заиста је отишао раније, не сачекавши ни крај рада, ни проглашење победника, ни доделу награда. Не знам да ли се ради о прагу достојанства и самопоштовања, или је одјуррио зато што је заборавио да нахрани мачку, али, у сваком случају, поступио је интелигентно. Није учествовао у лошој представи као неки други „људи од филма" који су своје јефтине улоге играли до недостојног инфлаторног краја, попут Шијана, Бајића или Бјелогрића. Уосталом, Лунгинов жири, у Главном такмичарском програму за инострани филм, једини се и држао филмских критеријума. Тако су до награда углавном заслужено дошли Маријела Хилер („Дневник једне тинејџерке"), Рами Бархрани („99 соба") и Хајри Бустаманте („Вулкан").

„РЕГИОН" И ДРУГЕ УТВАРЕ

Посебан фијаско представљало је заповеђено ритуално клањање Пантелићевог ФЕЕСТ-а оној пост-југословенској дробежи која се у колонијалном новогвору зове Регион. Чим је ономад објављено да Мирјана Карановићева завршава још један наручени филм о „преиспитивању наше одговорности у ратовима деведесетих" – и да је овога пута она и режисер, и главна глумица, и чувар новчаника – цео Београд је причао каква ће се берба награда на ФЕЕСТ-у догодити. Та ствар добила је третман као кад се намештена утакмица преко ноћи скине са тикета у кладионицама. Или кад смејуррију са наградом Филипу Давиду за „најчитанију књигу" треба прикрити неким јефтиним скандалом, да се забораве ма каква питања о регуларности саме награде и легитимитету награђеног.

Ствар је отишла толико далеко да се и сама Карановићева поколебала. Није се постидела него изнервирала. Плашећи се да ће бити извиждана, одлучила је да не дође на бербу, али да то учини тако да увреди Београд. Узалуд су је уверавали да нема разлога за бојазан, да је публика напакована по списковима, да су њени у огромној већини. Мирјана Карановићева није дошла да прими награду ФЕЕСТ-а, изговарајући се обавезама у неком провинцијском позоришту у Босни. Послала је своју филмопазитељку. Била је то њена најуспелија режија у животу. Јес, ба, изнимно. То је тај ред величина и приоритета.

Све награде које су ове године по кључу и агенди додељене Хрватима, сијасет њих, примио је само један човек: Иван Малоча, продуцент. Једини се задесио ту. Био је толико у току да није знао да на ФЕЕСТ-у постоје награде. Глумица Лана Барић имала је, је л', обавезе код куће, у казалишту. Изгледа да није могла да откаже пробу. Зринко Огреста је баш за то вече заказао премијеру у Сплиту и одвео целу екипу награђеног филма, укључујући и Ристовског, коме

(наравно) није дозвољено да говори на Хрватској радио-телевизији. Тако то раде Хрвати, безочно и доследно, док у Србији један круг људи, огорчени сирочићи друга Тита прекомандовани на најважнија места у култури, тврде да је реч о глупој забуни. И да само треба поверовати хрватској пропаганди, „суочити се са својом кривицом“, па ће опет настати „оно наше што некад бејаше“.

Једино политички коректном Југославу, самом у цедиљци, још није било јасно да се његовим зарђалим кључем ова брава не отвара. Да се снисходљивошћу не допире до уважавања. Да се „политичком коректношћу“ добијају функције (директора Кинотеке, на пример) и поглед из ложе, али не и аплаузи аутентичних фестоваца.

Међутим, понижење и јадно осећање којем нас је изложио Југослав Пантелић нису пали на његов, него на образ свих нас.

КРШЕ УСТАВ, А КОРИСТЕ БУЏЕТ

Са терена дијагноза прелазимо на терен позитивног права.

Целом својом поставком и маркетиншким опремањем, ФЕСТ се позиционирао као део „пројекта латинизације Србије“ (Матић). Смисао тог „пројекта преумљења и преваспитавања Срба, промене базичног културног и сакралног кода“, већ је објашњен на овим страницама. ФЕСТ и његова управа, при том, директно крше и игноришу Члан 10 Устава Србије, а финансирају се из њеног буџета. Ни један званични натпис на ФЕСТ-у није био ћирилични, упркос законским обавезама. Ни један филм није био титлован ћирилицом, ни један плакат ћирилични, ни једна најава или пратећи материјал. Ни сајт ФЕСТ-а нема ћириличну опцију. Има само латиницу и енглески. Технички, лако је убацити и ћирилицу, али управа ФЕСТ-а то неће.

Ћирилица се на ФЕСТ-у појавила само три пута, и сва три врло срачунато, са поруком у подтексту.

Прво место појављивања ћирилице: у опомени да се филмови током пројекција не смеју снимати и пиратизовати, те да се морају искључити мобилни телефони. Испод тих ћириличних натписа не стоји превод на енглески, него исти натпис, скоро извињавајући, дат латиницом. „Превод на хрватски, или на регионални“, рече у „Сава центру“ један проницљиви шерет.

Друго место где се појавила ћирилица било је у холу: позив да се у кутије убаци нека ситнина за народне кухиње на Косову и у Метохији. У подтексту: дајемо то ћирилицом, јер ћирилица вас је дотле и довела, а само ћирилични на ово и могу реаговати позитивно.

Треће место где се појавила ћирилица на ФЕСТ-у је упадљиво рекламирана премијера филма „Браћа по бабине линије“ Радоша Бајића. У подтексту, вазална елита у протекторату поручује нам да ћирилица то у ствари и јесте: фрљање с падежи, сељанија, Срећко Шојић, крзуба борба с печени прасићи. Тај проста-

чки свет, је л', једина је алтернатива нама латинизованим, регионалним, преваспитаним, нехомофобним. Или издаја или блаштиште полуписмености. Трећег нема. И после Југославије – Југослав.

ПРАГ САМОПОШТОВАЊА

Град Београд је на ФЕСТ-у водио занимљиву кампању „Негујмо српски језик“. У два-три спотића пред сваки филм, Београд нас је подсећао на важност очувања језика, писма и укупног културног идентитета. Указивао је да није важно поштовати само различитост других, него и своју сопствену. Леп и похвалан изузетак. А онда, после таквих апела, пуштан је филм титлован латиницом, са преводима у којима смо сретали милијунаше, пошту распоређивали по претинцима, играли ногомет и летовали на отоцима. И то на манифестацији финансираној из буџета Београда, српске престонице, која нас позива да „негујемо српски језик и писмо“.

Ако питате одговорне у чему је смисао овог српског самоукидања, овог самопорицања које се по садржају не разликује ода аустроугарског окупационог модела, рећи ће вам: „Па да нас регион разуме!“ Не морају мањи да уче језик и писмо већих, па макар зато што су животно заинтересовани за највеће јужнословенско тржиште и највећу културу, него ће већи по директиви да поништи себе и уподоби се комплексима малих. Опет ћемо, под Југославима као и под Југославијом, на силу да будемо мањи него што јесмо, и да се самокритикујемо, и да се стидимо и посипамо пепелом, и да будемо неко други и да се згражавамо над собом и својим, да би се они који нас мрзе осећали угодније. Да им не би било непријатно што су нас клали и бацали у јаме безданице.

Свакоме у Србији ко није безнадежно растројен јасно је о чему је овде реч и куда све ово води. Знамо и како се историјски завршавају таква наша лудила.

А „регион“ нас је, наравно, добро разумео. Прочитао нас. Обновио тих неколико давних лекција из црвених брошура. Видело се то бљештаво јасно на додели ФЕСТ-ових награда. „Регион“ нам никада није праштао слабост, болећивост и лаковерност. Неће ни сада. („Реторика деведесетих“? Глупости. То је много дубља и дужа прича.)

У свом родном Београду сам се током ФЕСТ-а, нарочито на завршној вечери, осећао као у окупираном и пониженом граду. Врећали су нас на националној основи у нашој сопственој земљи. Ми се не морамо слагати у милион ствари, али мора постојати доњи праг самосвести и самопоштовања. Ако се попнемо на тај праг, преживећемо и овај потоп. Ако се не попнемо, Ђуро нам никада неће опростити што нас је тукао и пишао нам по ранама.

Ко буде имао памети и храбрости да спасе ФЕСТ, тај може да спасе и Србију.

*Богдан Десница
Објављено на порталу „Е нација“*

СЕЋАЊЕ НА ПРОТОЈЕРЕЈА-СТАВРОФОРА ДР ДИМИТРИЈА НАЈДАНОВИЋА

Христос је рекао, а апостол Матеј записао да нема пророка без части осим на постојбини својој и у дому својему. (Св. Матеј 13:57).

Тако је у свим народима али, мислим, особито у српском народу. Код нас има доста Лилипутанаца који не подносе Гуливере. На то је указао и Радоје Домановић у својој сатири Мртво море.

Имао сам срећу да упознам једног од наших савремених великана протојереја-ставрофора др Димитрија Најдановића.

Први сусрет са њим је био у Четвртој мушкој гимназији у Гарашаниновој улици, где је он био професор веронауке од 1930. до 1934., а ја ученик те гимназије од 1934 до 1938.

У тој гимназији су предавали и вредни помена професор математике Карапанџић, мање познати песник Сениша Кордић, добро познати црквени историчар Ђока Слијепчевић и велики и познати песник Момчило Настасијевић.

Уверио сам се да латинска пословица „Mans sana in corpore sano“ није увек тачна. Од свих наставника у гимназији телесно најслабији, или како би мој кум Жика Скобаљац рекао најжгољавији су били Момчило Настасијевић и Димитрије Најдановић, али свакако најумнији.

За време одмора између часова и они су долазили у школско двориште и шетали. Настасијевић је увек био огрнут зимским капутом без обзира да ли је напољу било хладно или топло.

Тај први сусрет са Димитријем Најдановићем је био само сусрет али не и познанство. Он је био професор, а ја један од ученика. Ја не само да нисам знао, него нисам ни слутио да су он и Момчило Настасијевић великани.

Не знам да ли је као уредник Наше борбе запазио моје песме које су у том листу објављиване, али не верујем да је знао да је аутор један од гимназијалаца Четврте мушке гимназије.

Први сусрет који је био и познанство је био у логору у Еболију, Италија. У логору су били припадници Динарске и Дринске четничке групе, а било је и нас неколико стотина преживелих припадника Српског добровољачког корпуса, тада преименованог у Шумадијска дивизија.

У логору смо истински гладовали, али нам културни и духовни живот није никада био тако пун. Имали смо капелу у којој су се редовно служила сва прописана богослужења. Имали смо позориште, фолклорну групу, разне курсеве за разне професије,

течајеве за аналфабете, теолошку академију, богословију, гимназију, Хришћанску заједницу младих људи, и књижевни клуб Повлен. Димитрије Најдановић је био један од предавача у теолошкој академији. Осим тога, он је за нас десетак његових поштовалаца држао предавања на приватним састанцима. Седео је на трави док нам је говорио, а ми смо у полулежећем ставу на земљи пажљиво слушали. Својим предавањима нас је одушевљавао и чинио да заборавимо на глад, на неизвесност да ли ће и нас предати и побити, на тугу за остављеном отаџбином.

Године 1947. указала се могућност да се изван број особа пошаље на школовање у Француску, Швајцарску и Енглеску. За Дорчестер, Енглеска су др Димитрије Најдановић и прота Радован Миљковић отишли као наставници, а десетак особа, укључујући и две девојке су отишли да тамо студирају теологију. Какав је утисак др Најдановић оставио на наше студенте у Дорчестру, не знам. Ја нисам био међу њима.

Мој следећи сусрет са др Најдановићем је био 1954. у Дарбију, Енглеска. Он је у то време био парох српске православне парохије у том месту. Ја сам био свештеник у Немачкој.

Приликом овог сусрета ја сам се мало замерио др Најдановићу. Имао сам прилике да прочитам неколико бројева часописа „Препород“ који је он издавао. У једном броју тог часописа прочитао сам његов чланак у коме је критички писао о патаријарху Викентију. Рекао сам му да се не слажем са њим у ономе што је писао. Приметио сам да се наљутио. Растали смо се мало хладно, али касније смо и он и ја заборавили на тај случај и наш пријатељски однос није био покварен.

Сасвим кратак сусрет сам имао са др Најдановићем у Монреалу, Канада. Он је био парох цркве Св. Тројице. Ја сам био парох цркве Св. Стеван Дечански и професор Државног универзитета Охаја у Колумбусу. У Монреалу је држан научни скуп на коме сам и ја учествовао. Искористио сам прилику да одем до протe Најдановића. Сусрет је био кратак, али срдчан.

Из Монреала, Канада, прота Најдановић је почетком 1970-тих прешао у Америку и једно време био парох српске цркве у Њујорку, а затим у Финиксу, Аризона. Били смо просторно веома удаљени па се нисмо виђали, а нисмо се ни дописивали.

Не знам тачно које године је доспео у старачки дом у Глендори, Охајо. Први пут сам га посетио заједно

са протом Слободаном Живадиновићем, парохом српске цркве у Кентону. Глендора је само око 30 миља далеко од Кентона. Касније сам га посећивао кадгод сам могао. Колумбус, у коме сам живео и сада живим је око сто миља (око 160км) удаљен од Глендоре. Верујем да су га повремено, али чешће посећивали Бора Карапанџић, Стојан Вуксић и прота Ненад Ресановић, сви из Кливленда, који је само око 50 миља удаљен од Глендоре.

Прота Најдановић, заједно са супругом Лелом (Јеленом) живео је у старачком дому у једној не тако великој соби. У соби су мали један кревет, ноћни сточић и, ако се не варам, две столице. У левом зиду од улаза била је једна повећа ниша (удубљење у зиду). Њу је прота Најдановић користио као неку врсту светог престола и жртвеника. У њој су стајали крст, путир, дискос, звездица, копље и покровци. Ту је прота Најдановић свакодневно богослужио. Не знам која је богослужења вршио.

Претпостављам да је свакодневно служио молебне, каноне или акатисте, а верујем да је недељом и о већим празницима служио и литургију. Појац му је била протиница Лела, његов животни сапутник.

Прота и протиница се нису дружили са осталим становницима старачког дома. Сво време су проводили у својој соби. Нису ишли ни у трпезарију да обедују, већ им је храна доношена у собу.

Једне године када су академик Димитрије Богдановић и бугарски научник Стефан Кожухаров били стипендисти Архивског центра за проучавање словенског средњовековља чији сам директор био у то време, поменуо сам им да ћу те суботе ићи у Кентон да на великопосној вечерњи беседим. Оба двојица су ме замолили да и њих поведем. Додао сам да желим да кренем око подне да бих успут свратио у Глендору да видим проту Најдановића и његову супругу Лелу. На то је академик Богдановић рекао да веома жели да и лично упозна др Најдановића за кога је знао и веома га ценио.

Када смо свратили у Глендору, др Богдановић је имао веома срдчан разговор са др Најдановићем. На путу од Глендоре до Кентона др Богдановић ми је говорио о величини др Најдановића.

Приликом мојих посета разговарали смо углавном прота Најдановић и ја, а протиница се није мешала у разговор. Др Најдановић се никада није жалио на своју ситуацију, нити на икога од људи. Само једном приликом, сав узбуђен и очевидно потрешен жалио ми се на једног човека коме је дао рукопис своје догматике. Овај је самовољно, без знања и одобрења прота Најдановића у текст унео поглавље о анђелима које је недостајало у тексту догматке. Тако дотеран рукопис је послао у Српску патријаршију да се штампа. Рецезенти су препознали убачени туђ текст и одбили штампање.

Пошто им онај који им је послао рукопис догматике није казао да је он убацио туђ текст, а не др

Најдановић, испало је да је др Најдановић плагијатор. Ово га је страшно болело и мучило. Не помињем име тог пријатеља, јер и он је сада покојник, а ја се држим оне „De mortibus nihil bene“.

Када је објављена књига др Најдановића „Блажени и блаженства“ написао сам 1965. приказ те књиге и објавио га у Американском Србобрану. Вероватно да се приказ допао проти Најдановићу, па када је објавио књигу „Три српска великана“ лично ме је замолио да прикажем ту његову књигу. Написао сам приказ и објавио га 1974. у „Американском Србобрану“. Тај исти приказ је објавио „Глас канадских Срба“ 1975., а Стаза православља 1976. године.

Прота др Димитрије Најдановић се упокојио 24. марта 1986. године. Пре смрти ме је замолио да му када умре на сахрани ја одржим некролог. Опело над њим је извршено на дан 25. марта у цркви Св. Георгија у Кентону. Извршавајући дато му обећање да ћу на опелу изговорити некролог, то сам и учинио. Текст некролога нисам ни објавио, нити га сачувао. Знао да нисам држао говор већ рекао оно што сам у том моменту осећао. Нисам успео да се уздржим, а да не кажем да су многи српски архијереји који су долазили у посету Америци стизали до Кентона где су их прота Слободан и протиница Ана срдечно дочекивали и богато гостили, али нису стигли до Глендоре где је у старачком дому проводио своје последње дане др Димитрије Најдановић, протојереј-ставрофор.

Сумњам да је прота Слободан пропуштао да им помене да је недалеко од Кентона Глендора где су др Најдановић и његова супруга Лела самовали. Не знам да ли нису знали КО је др Димитрије Најдановић или нису марили..

Када је Жељко Јелић објавио књигу др Најдановића, „Философија историје И.Х.Фихтеа и други списи“ (Београд, 2003) написао сам приказ те књиге у чланку „Један културни подвиг“ и објавио га у „Искри“ у Бирмингхаму, Енглеска.

Објављивање те књиге је заиста био подвиг који је допринео да је свећу која је за многе била под судом ставио на свећњак, те свијетли свима који су у кући. (парафраза из Св. Матеј 5:15).

Није лоше што је та свијећа, др Димитрије Најдановић, засветлео јер живимо у доба густе таме.

Колумбус, Охајо

др Матеја Матејућ, протојереј-ставрофор

ИМАЈ НА УМУ: "ОД БОГА НЕМАМО НИКОГ БЛИЖЕГ"

Старац Симеон (у свету Василиј Иванович Желнин) родио се у селу Јаковљевске Псковске губерније. У благочестиви дом Желниних долазио је монах Корнелије (сада прибројан лику помесних Псковских светитеља) и често је понављао дечаку Василију: „Бићеш ти монах, бићеш ти старац велики“. Још као дете Васја је слушао о животу преподобног Серафима Саровског и желећи да подражава великом подвижнику, пронашао је у пољу повећи камен и почео на њему да се моли.

Када је узрастао до младића, будући старац је постао искушеник у Псково-Печорском манастиру. Настојатељ обитељи га одведе у влажну, тамну келију-пештеру, ископану у брду поред Успенског храма где се некада подвизавао канонизовани прозорљиви схимник Лазар, рекавши му: „Ево ти келија, овде ћеш и умрети“. Тако се и догодило.

До дубоке старости ревносни подвижник је проводио дане у раду и непрестаним молитвама. Био је пострижен у схиму са именом Симеон, постављен за духовника Псково-Печорског манастира и око 30 година служио у Успенском храму. Становници Печора су називали овај храм „Симеонов“.

Када су 1944.г. Немци спремајући се за повлачење, затражили евакуацију свих настањених у манастиру, отац Симеон је са братијом одслужио молебан који је трајао читаву ноћ. Ујутру су се околности на фронту промениле, Немци су били принуђени на повлачење и манастир је остао сачуван.

Старац Симеон је стекао дарове духовног расуђивања, прозорљивости, исцељивања болесних. Он је говорио о болестима које није познавао и одговарао на писма док је још само одлазио у обитељ. Сачувано је мноштво писаних доказа људи који су се на чудесан начин исцелили и добили утеху у туги захваљујући молитвама преподобног Симеона.

Пример смирења и послушања показао је старац чак и у својој блаженој кончини. По Божијем открочењу он је чекао смрт 15. јануара 1960 године на празник преподобног Серафима Саровског. Али игуман манастира, архимандрит Алимпије (Воронов), се забринуо и замолио оца Симеона да се овај помоли Богу да му се одложи тренутак кончине како га не би сахрањивали на празник Богојављења. „Добро,“ одговорио му је смирени старац, „ти си игуман, а ја искушеник, нека буде по твом“. Тако се и догодило: упокојио се старац у Навечерје Богојављења, а сачували су га након празника Крштења Господња.

2003.г. јеросхимонах Симеон је био прибројан лику Псково-Печорских светитеља. Његове свете мо-

шти чувају се у манастирском Сретењском храму.

Све науке-ништа су без науке о спасењу

„Све науке и знања ништа су без науке о спасењу.“

„Плотски живот-пливати једним током и наслађивати се лево и десно, духовни живот-против тока, непрекидан труд, у супротном односи којекуда.“

Сећај се: са нама ће бити само оно што је Господ одредио

„За оно где не можеш да помогнеш, шта не можеш да промениш (животне околности) - ништа се не брине; о греховима се брине.“

„Сећај се: са нама ће бити само оно што је Господ одредио.“

„Веруј у Божију Промисао- сам не измишљај ништа, живи- како ти је Бог дао и буди оно што јеси; чисти се од страсти колико можеш, моли се, придржавај се заповести, покај се.“

„Мисли: желим оно што Бог жели...“

Како да се правилно понашаш са људима

„Обраћајући се људима, буди онакав какав јеси- не додај, не одузимај.“

„Не веруј сваком гласу; не жели све што видиш.“

„Не ради све што можеш-ради само оно што треба; шта не знаш-не утврђуј, нити поричи већ питај.“

„Буди кротак, пре него дрзак, више ћутљив него брбљив.“

„Према свима буди умиљат, али никоме немој ласкати.“

„Започињи нешто, тек пошто си испробао своје снаге.“

„У жалости- не буди утучен, у срећи-не буди ослабљен (земаљска срећа је непостојана, смењује се са огорчењима).“

„Служи свима коме можеш; буди човекољубив- бићеш вољен од Бога и ближњих; ономе ко те је повредио-опраштај.“

„Води рачуна о себи, а не о маси људи. Она је као бурно море. Онако како ћеш сам стати пред лицем смрти, тако увек стој и пред самим собом.“

„Не веруј својим и туђим речима, а веруј својим и туђим делима.“

Како се понашати према онима који су против тебе

„Према онима који су против тебе понашај се без човекоугађања, бојазни, збуњености-по Христу, смирено, чврсто, снисходљиво, некада (када је по-

требно) чак и оштро. Један је Бог и њих и тебе створио, свима предстоји смрт, не обраћај пажњу на оне који те искушавају. Сами не могу ништа-пиони.“

„Буди кротак, одлучан; крсти се свуда.“

„Мисли овако: извињавам се, опраштам свима који су ми нечим наудили; опрости нам свима Господе и спаси нас. Идаље цени и поштуј оне који су те увредили; можда ће се после покајати. Буди им јако благодаран- они помажу твом Спасењу-по Промислу Божијем.“

Боље примећивати код других врлине, а код себе грехове

„Не критикуј друге, труди се да им се прилагодиш, иди им у сусрет, истрпи их, буди умиљат и отворен, живи за све, ближње чини срећним, смируј се, прећути, буди саосећајан- Бога ради, имај поштовања.“

„Боље примећивати код других врлине, а код себе грехове.“

„Не смеш да се петљаш у туђ живот-своје грехове нећеш видети.“

„Не знаш мисли човека, као ни шта ће следећег тренутка урадити-не суди о њему и не говори лоше.“

„Не веруј да је твој брат лош, а веруј да ти не ваљаш- опрости му, буди снисходљив, пронађи његову доброту и свој гној.“

Ни о коме не мисли зло, иначе ћеш сам постати зао

„Не осуђуј ближњег: теби је познат његов грех, а није ти познато покајање.“

„Онај који осуђује штети трима: самом себи, ономе ко га слуша и ономе о коме говори.“

„Како бисмо научили да никога не осуђујемо, морамо се одмах молити о грешном, да би га Господ исправио; треба уздахнути о ближњем, да би заједно са тим, уздахнули о себи.“

„Забележимо себи једно правило: не веровати онима који осуђују. И друго: никада не говорити лоше о одсутнима.“

„Ни о коме не мисли зло, иначе ћеш сам постати зао; јер добар мисли добро, а зао зло.“

Ближег од Бога никог немамо

„Шта је риба у води-то би требало и човек да буде у Богу.“

„Циљ живота- стицање Духа Светога.“

„Имај на уму: Ближег од Бога никог немамо...На реч „Бог“ љубављу се испуњавај.“

Господ држи оног ко се њега држи

„Мисли: држи ме у Својој руци Господ, зато још личим на човека. Ако попусти Господ-постаћеш гори од скота и злбнији од беса.“

„Покров Божији је над тобом. Знај: бесови су многи, али немоћни су они-без допуштења Божијег. Господ држи оног ко се њега држи.“

„Благодари Богу- и опет ћеш добити оно благо за које благодариш.“

Није довољно клонити се зла- потребно је и чинити добро

„Могу бити опроштени многи твоји греси ако се многи буду молили за тебе-чини добро, док није касно, воли све.“

„Да би спасао душу, није довољно клонити се зла, потребно је и чинити добро.“

„Једноставна врлина-милосрђе, када се пројављује као снисхођење према ближњима.“

Смирени чини добро ономе ко му чини зло

„Смирење се састоји у томе да човек призна себе за грешника који не чини никакво добро пред Господом. Смирење-то је када он савесно ћути, када се не напреже да се његове речи прихвате, када одбацује сопствену вољу, уздржава се од лажи, не произноси пусте речи, не противречи старијем, трпљиво подноси срамоту и приморава себе да поднесе труд и невоље.“

„Истински смирени ако и има неких дарова од Бога: молитву или сузе, или пост, или нешто друго-све то брижљиво крије јер похвала људска као мољац и рђа све квари.“

„Смирени чини добро ономе ко му чини зло.“

За душу је укусна и обилна храна бескорисна: квари здравље, телу отежава.

„Који се уздржава живи здраво, дуговечно и добро.“

„Ако се бориш са страстима у храни се уздржавај, ако слаби тело-храном се подкрепљуј.“

„Треба јести са апетитом али се не преједати. Мисли: појешћу после и одложи. Погледај у клозет-тамо ће све да иструли. За душу је укусна и обилна храна бескорисна: квари здравље, телу отежава.“

„Скотина тебе (твоје тело, осећања) треба да слуша, а не ти (твој разум) њу.“

Није свако дело угодно Богу, само оно урађено са исправним расуђивањем

„Није свако дело угодно Богу, само оно урађено са исправним расуђивањем. На пример, можемо постити, али са ропотом на пост, или на храну, или на начин припреме; можемо постити, али осуђивати оне који не посте; постити и хвалити се постом, речима повређивати ближње. Можемо трпети болест или тугу, али роптати на Бога или људе, жалити се на своју судбину... Таква „добра дела“ бивају неугодна Господу, пошто се чине без расуђивања.“

Придржавај се разноликости у раду

„Придржавај се разноликости у раду: ако заседнеш за књигом- изморићеш се морално, отежаће ти ум, на дуго ћеш изгубити интерес. Труди се разнолико-читање, сеча дрва, шивење, размишљање.“

„Створи навику- труди се у молитви.“

Мужевно носи свој крст-свој карактер

„Мужевно носи свој крст-свој карактер.“

„Желиш да се подвизаваш- (једнако) живи као и сви. Подвизи доводе до прелести, тешко излечиве. Обављаш посао-глава ради и слава Богу.“

„Главно, кајати се за грехе, покајати се; само за свакидашњу борбу Господ ће помиловати, а не за „исправност“ коју немаш, нити ћеш имати (а и ако будеш имао-погордићеш се).

Немоћи-до спасења, до смирења

„Уколико си немоћан (напада те недостатак воље, малодушност, лењост, осећајност, отупелост и слично)-не одбијај због гордости те немоћи од себе, спознај их: природна немоћ није грех- буди смирен (што је при томе природно) чвршће се уздај у Бога, увек му се обраћај за помоћ, утврђуј се у добру, уразумљуј се...“

„Немоћи- до спасења, до смирења (на пример твоја расејаност). У датом тренутку се спасавај, сећај се смрти, и грехова и Бога; по томе се увек трезни. Говори: слава Богу- за бол, за немоћи, за недостатак карактера-очигледно је, за душу је тако боље, спасоносније. Нека боли глава, нека си глуп, без

памети, без карактера-само до смирења. Господ ти иде у сусрет, радуј се“.

Пред молитвом је неопходан осећај милости Божије

„Страхопоштовања у молитви нема, јер волимо своје страсти, немоћи, не желимо да се боримо са њима. До последњег се моли.“

„У молитви проси од Бога љубави. Моли Бога о благодати Светог Духа. Моли се-да ти Бог укаже шта да говориш, радиш, како да поступаш. Моли се о здрављу, усавршавању. Ваља просити од Господа: доброг здравља душе и тела, мирног живота, хришћанске кончине. Моли се за помиловање у смртном исходу и о заштити- када немаш снаге за молитву.“

„Пред молитвом је неопходан осећај милости Божије.“

Преподобни оче Симеоне, моли Бога о нас!

*Мисли преподобног Симеона (Желнина)
припремила Олга Рожњова*

Са руског Ива Бендеља

Преузето са сајта: www.pravoslavie.ru

ПОДСЕТНИК - САВА ЈАНКОВИЋ

МЕЂУ СВОЈИМА

(одломак из књиге „Спас од масакра“)

Аутор Сава Јанковић, припадник Српског добровољачког корпуса под командом генерала Косте Мушицког, а у марту 1945. под командом генерала Драже Михаиловића, описује како је успео да избегне стрељање од стране партизана у Словенији 1945 и избегне на Запад (Италија, Америка).

...Са Милојком нам је тога дана дошло још једно изненађење. Док смо нас тројица измењивали са њим наше приче о бекству и бежању, пришао нам је један човек четрдесетих година, у цивилном оделу, углађеног понашања.

- Извините - обратио нам се - чујем да говорите нашим језиком. Да ли сте ви Срби?

- Јесмо - одговорио је Милојко. - А ви?

- И ја сам Србин.

Није нам требало дуго времена да се у разговору распознамо. Казали смо му ко смо и откуд идемо, а он се нама представио као капетан Авировић из штаба Корпуса. Њега је овамо послао наш генерал Коста Мушицки да упути све другове који су успели да избегну из земље и почели да стижу у Удине, неку врсту центра за избеглице, где да се пријаве и како да стигну до наше јединице. Ту се пријављују они који хоће да се врате у Југославију, као и они који хоће да остану у Италији. Довео нас је до једних двокрилних,

широм отворених врата, над којима је, на наше изненађење и радост, писало великим словима: „Војска краља Петра“.

- Ту морате да се региструјете, а ја ћу вас сутра довести у везу са Пољацима из Андерсове армије, који ће вам помоћи да се пребаците до града Форлија, јужно од Болоње, где је смештен наш штаб Корпуса, два пука, артиљеријски Дивизион и породице.

Пољаци су према нама врло предусретљиви и третирају нас као „браћу Србе“. Казао нам је да ће нас сутра изјутра одвести у пољски штаб и да ће нас они пребацити камионом до града Тревиза, у којем већ има наших добровољаца, а међу њима је и мајор Марисав Петровић, командант Другог пука. Марисав је са групом официра, иако рањен, побегао из колоне коју су партизани приводили у Шент Вид.

Обрадовали смо се што је и он остао жив.

Све што нам је капетан обећао, заиста се и испунило, и ми смо се сутрадан нашли у Тревизу, у пролазном логору, где смо се видели и поздравили са рањеним Марисавом и још неколико наших официра. Сусрет је био врло срдчан и дирљив.

Пољаци су се заиста братски старали о нама. Направили су распоред како ћемо путовати од једног града до другог, мењајући успут возила са њиховим

војним шоферима.

Многи градови су били тешко оштећени од бомбардовања и жестоких борби у којима су се нарочито прославили пољски војници. Упознали смо се са једним њиховим поручником који нам је испричао да је пред сам рат, као фудбалер, играо у пољској државној репрезентацији против Југославије. Питао нас је да ли знамо шта је било за време рата са нашим најпознатијим играчима, Мошом Марјановићем, Тирнанићем и још неким. То је била утакмица за првенство Европе.

Нажалост, нисмо могли да му одговоримо на то питање. Били смо тога дана близу Монте Касина, и он нас је одвео да нам покаже потпуно порушен и спаљен „неосвојиви утврђени град“, како су га Немци називали. Испричао нам је, а ја сам о томе читао касније у америчким публикацијама, како нису могли да га освоје ни Американци, ни Енглези, као ни њихове најелитније Гурка трупе, све док нису најзад послали Пољаке.

Пољаци су ту имали преко две хиљаде мртвих бораца, али су зато успели да освоје „неосвојиви град“, иако сравњен са земљом. Видео сам много потпуно разрушених градова, нарочито кад сам касније прешао у Немачку, али овако „сравњен“ нисам нигде видео. И наш поручник је учествовао у тој бици. Надали су се да ће их савезници упутити у Пољску, међутим, они су их ускоро разоружали и послали на рад у енглеске руднике, а Пољску предали Стаљину.

Најзад смо, једне вечери, стигли у Форли.

Пољаци су нас довели до самог логора. Захвалили смо им за гостопримство и одлучили да прегледамо логор споља, пре него што уђемо.

Колико смо били срећни што смо стигли до „наших“, толико смо били и поражени кад смо угледали како је логор опасан високом бодљикавом жицом.

У унутрашњости логора мноштво белих, повећих шатора, подигнутих „под конац“. Читав шаторски град!

Пошто се већ смрачило, жице су биле добро осветљене рефлекторима. Сложили смо се да проведемо ноћ на једној ливади, окруженој жбуњем и шумарцима, недалеко од логора. Те ноћи смо се добро испавали, а пробудио нас је снажан глас оца Алексе Тодоровића, као да долази са другог света: Господи помилуј!

Тргли смо се, брзо устали и пришли жици. На импровизованом олтару, уздигнутом на старом, отвореном камиону са којег су скинути точкови, крупна фигура оца Алексе у златној одежди. Маше кадионицом, а његова дуга, бујна брада, као и дуга коса, лелујају на благом поветарцу. Иза њега још неколико наших свештеника у одежама.

- Света литургија! - каже тихо Душко, скида капу и крсти се широким замасима руке.

И ми му се исто тако придружимо.

Док слушамо молитве оца Алексе и сложено, добро

увежбано појање мешовитог хора, гледамо чистину између шатора, испуњену великим бројем наших другова, добровољаца, и групама жена и девојка. Међу девојкама препознајем витку, високу девојку тамне косе и крупних очију, моју сестру Наду, како се, оборене главе, усрдно и скрушено моли.

- Данас је недеља, седамнаести јун - шапће нам Влада. Они нас не виде од жбуња иза којег смо скривени, док ми њих посматрамо кроз жицу, удаљени свега двадесетак корака. Не бих могао да опишем речима оно што сам тада преживљавао, а исто тако и моји другови са којима сам побегао и бежао од смрти. При завршетку литургије, отац Алекса је одржао надахнуту беседу, спомињући Царство Небесно и Небесну Србију.

Одмах после службе присутни су почели да се разилазе, а ми смо пришли жици. Душко и ја смо опазили недалеко од нас поручника Јањатовића „Вежбала“ из нашег Трећег пука и позвали га по имену. Он се одазвао, очито обрадован, и упутио нас на улазна врата логора где ћемо видети енглеског војника, стражара, који ће нас без питања пропустити да уђемо.

„Зар опет у жицу, после свега кроз шта смо прошли?“ питамо се нас тројица, и то, опет, на милост и немилост Енглеза!

- Не брините - казао је поручник. - Из логора може да се изађе са пропусницама које издаје наш главни штаб. Захвалили смо Вежбалу, погледали се и, ћутке, потражили улаз. Пред улазом смо још једном застали. Пресрећни смо што ћемо се за неколико тренутака наћи међу својима, али у исто време, овога пута добровољно, ући ћемо опет у логор ограђен жицом, и то поред Енглеза.

Вест о нашем доласку проширила се муњевитом брзином. Са оне стране улаза дочекало нас је стотинак раздраганих наших другова. Настало је опште грљење, љубљење и обасипање питањима о осталим добровољцима, браћи, родбини, најбољим друговима из Другог, Трећег и Четвртог пука.

Одговарали смо са тугом у срцу, јер смо знали да је само мали број нас успео да побегне, а да је већина остала тамо, многи можда и заувек. Од њих смо сазнали да сваког дана, у последње време, пристижу све по двојица-тројица, а да су јуче стигли капетан Раца Протић, командант батаљона у Трећем пуку и његов просветар, потпоручник Небојша Мандић. Из њихове групе, казали су, страдао је у бежању потпоручник Воја Мандић.

- Саво, Саво! - чујем познати, али овога пута и помало дрхтав глас. Добровољци се размичу и ја пред собом видим моју сестру Наду. Ћутке смо се загрлили, а њене очи пуне суза. И Влада се поздравља са оцем, уплаканом мајком и сестром. Душко се поздравља са својим старијом братом Богданом...

У свом роману „Расељено лице“, између осталог, описао сам укратко живот у логору Форли, кроз лик Слободана Спасојевића.

Још бих желео да додам: Влада и Душко су се брзо опоравили физички, док је мени требало много више времена. Наједном сам, иако сам месецима гладовао, потпуно изгубио апетит и једва сам могао да поједем оно мало чорбе и енглеског кекса, што смо добијали два пута дневно, поред кафе за доручак.

Наша млада лекарка, Зага Лазаревић (која се касније удала за Бошка Костића, историчара) пошто ме је прегледала, упутила ме у логорску болницу, металну бараку са носилима уместо кревета. Ту је храна била нешто јача и укуснија, али ми није вредело. Ништа ми се не једе. Сваког дана у одређено време давала ми је инјекцију грожђаног шећера, извињавајући се у исто време: "То је нажалост све што смо могли да искукамо од Енглеца. Не дају нам ништа више сем аспирина, неких основних лекова и

средстава за дезинфекцију."

Приметио сам неколико пута како ме тужно посматра својим изузетно лепим и пуним израза зеленим очима. Касније, кад сам се најзад опоравио, признала ми је: "Право да ти кажем, Саво, твој организам је био толико исцрпљен, и ти толико ослабио, да сам у почетку мислила да си прешао линију преко које нема повратка; да се нећеш моћи опоравити, и да ћеш ускоро умрети... Хвала Богу, преживео си и то!"

И ја, и данас, после више од пола века, кажем из свег срца: Хвала ти, Господе!

Ову и друге књиге чика Саве Јанковића можете бесплатно читати и преузети на интернет сајту Ново видело.

Поштовани другови и другарице у Христу, овај број „Искре“ последњи је који смо у финансијској могућности да Вам пошаљемо бесплатно поштом.

Бесплатно преузимање часописа са сајта Ново видело такође више неће бити могуће, већ ће тамо бити објављивани само неки од текстова штампаног издања.

Њен даљи живот могућ је само уколико код оних који су са њом деценијама постоји потреба и жеља да она и даље живи. Тиме је угрожено све што је осам генерација Покрета стварало.

Отуда Вас обавештавамо да смо принуђени одредити минималну цену претплате која покрива трошкове поштарине и штампе „Искре“.

Приликом уплате, молимо Вас да наведете пуну адресу на коју желите добијати „Искру“.

ИНОСТРАНСТВО

Тромесечна претплата: **20 евра/22 USD/17 GBP/22 CHF**

Шестомесечна: **40 евра/44 USD/35 GBP/44 CHF**

Годишња претплата: **80 евра/88 USD/70 GBP/88 CHF**

СРБИЈА

Тромесечна претплата: **600 динара**

Шестомесечна: **1200 динара**

Годишња претплата: 2400 динара

Прималац је Друштво за унапређење задружне мисли, Мирослава Антића 12, Нови Сад.

Са територије Републике Србије, динарски рачун код Банке Интеза: 160-000000441105 – 35.

ЗА ИНОСТРАНСТВО

Уплате у еврима: Beneficiary:/RS35160005400001390398, DRUŠTVO ZA UNAPREĐENJE ZADRUŽNE MISLI, MIROSLAVA ANTIĆA 12, NOVI SAD, REPUBLIC OF SERBIA Account with institution: DBDBRSBG, BANCA INTESA AD, BEOGRAD, MILENTIJA POPOVIĆA 7B, BEOGRAD, REPUBLIKA SRBIJA

Уплате у доларима: Beneficiary:/RS35160005400001390398, DRUŠTVO ZA UNAPREĐENJE ZADRUŽNE MISLI, MIROSLAVA ANTIĆA 12, NOVI SAD, REPUBLIC OF SERBIA Account with institution: DBDBRSBG, BANCA INTESA AD, BEOGRAD, MILENTIJA POPOVIĆA 7B, BEOGRAD, REPUBLIKA SRBIJA

У нади да ћете показати жељу за даљим постојањем „Искре“,

*Главни и одговорни уредник
Давор Сантрач*

**Са радошћу ћемо примити све Ваше предлоге како „Искра“ може бити боља, текстове које желите да објавите. Адреса електронске поште на коју се можете обратити је:
urednik.iskra@gmail.com**

Онај који би рекао да политика, по правилу, нема везе са честитошћу и после тога мирно спава нека зна да је најнебрижљивији домаћин и најбездушнији отац који се може замислити.

Искра
ЉУДИ ТРАЖЕ СЛОБОДУ, А СЛОБОДА ЉУДЕ

Народ је осећањем, навикама, изрекама, везан за закон... Наш је закон врло кратак, али зато врло велики. Он има само три принципа: домаћинство, чојство и јунаштво. То је закон нашег народа!

ODLAZAK NAŠEG PRIJATELJA, PRIJATELJA "ISKRE" I PRIJATELJA SVIH ISKRENIH RODOLJUBA

Na Veliki Utorak, 11.04. 2017. godine, usnuo je u Gospodu monah Vasilije Hilandarac.

O ocu Vasiliju, pisalo se i pišaće se, svakako puno i biće onih koji će ga svrstati u red velikih duhovnika, jer je on to svojim savetima, koje je davao, zaslužio.

Neki će isticati njegovo rodoljublje i posvećenost Srbiji i srpskom narodu, posebno u vreme rata u bivšoj SFRJ i za vreme bombardovanja naših zemalja.

Od drugih očekujem da istaknu njegove zasluge za obnavljanje bratstva u manastiru Hilandaru, naravno uz saradnju sa ostalim monasima i saradnicima manastira.

Svetogorski monasi su nalazili vremena i da se posвете takozvanom humanitarnom radu, a zasluge oca Vasilija na tom planu su izuzetne. Saradnja manastira Hilandara, posebno epitropa manastira, oca Vasilija sa manastirom Svete Lidije u Asprovalti je za svaku pohvalu, jer su omogućili da stotine srpske dece, posebno iz Srpske Krajine i Republike Srpske dođu u Grčku, odmores se i na trenutke zaborave na sva iskušenja, kojima su bili izloženi.

Pričajući o humanitarnom radu, dolazimo i do misionarenja, na kome je otac insistirao. Kako je skoro nespojivo, posvetiti se monaškim poslušanjima na Svetoj Gori i istovremeno misionariti po svetu, naš dobri otac Vasilije je razvio mrežu misionara, tačnije, uključio u ovaj rad brojne saradnike manastira sa kojima je redovno komunicirao.

Ako je bilo potrebno prirediti neku knjigu, van planiranog izdavaštva manastira Hilandara, uključivao je saradnike. Nekome je bilo neophodna pomoć, bilo duhovna, ili materijalna, pronalazio je rešenja, da uputi ka dobrim duhovnicima po Srbiji i čitavom svetu, ili ljudima čistog srca, spremnim da pomognu finansijski. Ideje o tribinama i izložbama u srpskim zemljama su istog momenta bile podržavane, pa se mreža saradnika svakodnevno širila.

Na ovaj način, naš otac Vasilije je pomagao velikom broju Srba da se vrati svojim korenima i obnovi pravog is-

tinskog Srbina u sebi. Naravno, da je ovakvim delovanjem izazivao i neprijateljstvo srpomrzaca, te svakako i lukavstva neprijatelja srpskog, ali i čitavog ljudskog roda. Pokušavali su razni političari, analitičari, nevladine organizacije, pa i estradni umetnici da kažu po neku ružnu reč o njemu, ali se to najčešće završavalo tako da zaplaču u razgovoru sa njim i potraže oprost svojih grehova.

Otac Vasilije (Urošević) rođen je 1949 godine u Brđanima, blizu Čačka. Postao je monah 1976. godine, a veliku shimu, dokaz maksimalne posvećenosti monaštvu primio je 2009. godine.

Posle duže i teške bolesti, ovaj svestrani čovek, svetogorski monah, veliki Srbin, upokojio se u Stradalnoj Sedmici, pred sam Vaskrs 2017. godine. Sahranjen je na monaškom groblju u manastiru Hilandaru na Veliku Sredu 12. 04. uz prisustvo velikog broja ljudi, koji su uspeli da dođu u Hilandar u tako kratkom roku, kao i bratstva manastira Hilandara i brojnih svetogorskih monaha i poklonika Svete Gore.

Gospod neka mu podari rajsko naselje, a svima nama neka molitve oca Vasilija, koje bude uznosio za nas i posle upokojenja, neka budu na pomoć. Njegovo delo, pak neka nam služi kao primer i ponovo probudi sve one, koji su vredno radili, pod budnim i marljivim starateljstvom našeg oca Vasilija, a kojima je možda potrebno malo podsticaja, da nastave sa misionarskim radom na koji nas je uvek pozivao.

Pokažimo se dostojnim naslednicima njegovih zamisli i njegovog rada, svi mi koji smo ga poznavali, kao i oni koji su o njemu čitali i slušali, a posebno oni koje je nazivao "Hilandarcima van Hilandara"

Pomjani Gospodi u Carstvu Svome novoprestavljenog monaha Vasilija Hilandarca.

Zoran Adžić

ПАЖЊА ОНИМА КОЈИ ЖЕЛЕ ДА
ПРАТЕ ПИСАЊЕ „ИСКРЕ“

Они који желе да прате писање „Искре“, а исту не примају штампану, могу наћи сваки њен број, почев од јануара 2002. до данас, као и другу сродну литературу — читати их или 'преузети' (download) — на сајту „Ново видело“ <<http://www.novo-videlo.com>>.

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
ISSN 2466-4111 = Искра (Нови Сад. 2017)
COBISS.SR-ID 304696071

„ИСКРА“

СЛОБОДНИ ОТАЏБИНСКИ ЛИСТ

Главни и одговорни уредник: Давор Сантрач

Издаје: Друштво за унапређење задружне мисли

Мирослава Антића 12, Нови Сад

Рукописи се не враћају. Чланци објављени са иницијалима или пуним именом аутора, не представљају обавезно мишљење редакције.

„Искра“ излази сваког 10. у месецу.

Штампа: Artprint media doo, Нови Сад

НАПОМЕНА: „ИСКРА“ NASTAVLJA SA REDOVNIM IZLAŽE-NJEM, A NJENO UREDNIŠTVO NALAZI SE U NOVOM SADU, SRBIJA